

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Cursus Theologico-Moralis

Ad usum Tyronum elucubratus, Et in Quotidianis Prælectionibus
Quoad ea, quæ Moralis Theologia disputat De Sacramentis, & Censuris

Viva, Domenico

Patavii, 1723

Quæstio V. De Impedimentis Matrimonii.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40650

nii; ergo sicut matrimonium nullum est, si celebretur sub tali conditione turpi, ita nulla est huiusmodi promissio. Quare invalidus est contractus, si dicatur: Promitto tibi matrimonium sub conditione, quod sterilitatem procures, vel ante, vel post illud; aut sub conditione, quod obligeris ad adulterandum, vel promitto matrimonium, quod daret per annum.

X. Queritur ultimo; An conditiones turpes, quæ non sunt contra substantiam matrimonii, & conditiones impossibiles, si apponantur contractui sponsalium, habeantur pariter pro non adjectis; sicuti si apponantur contractui matrimoniali?

Respondeo, etiam cum Sanch. loc. cit. & aliis communiter contra Ledesm., & Perez affirmative; quia scilicet Sponsalia sunt initium quoddam matrimonii, & ideo, quod disponitur a legibus circa matrimonium, cense-

tur dispositum circa sponsalia, ex leg. Oratio ff. de Sponsalibus.

Neque dicas cum Perez, quod dispositio Tridentini irritans matrimonia clandestina non extendatur ad irritanda sponsalia clandestina; ergo neque in casu nostro valet arguere a contractu matrimoniali ad Sponsalium. Nam concessio antecedente, negatur consequentia. Disparitas est, quia in primo casu talis dispositio Tridentini non est favorabilis matrimonio; ergo non est extendenda a contractu matrimoniali ad Sponsalium: Contra vero in casu nostro ista legum dispositio, quod conditiones impossibiles, & turpes habeantur pro non adjectis, est favorabilis matrimonio; ergo extendenda est ad Sponsalia; cum semper in favorem matrimonii judicandum sit, ex cap. fin. De sententia, & re iudicata.

Q U Æ S T I O V.

De Impedimentis Matrimonii.

Certum est, jure naturæ dari quædam impedimenta dirimentia matrimonium; ut est error circa personam, Impotentia perpetua ad usum matrimonii, Defectus usus rationis, &c. Nunc tamen examinandum primo; An jure positivo, sive Ecclesiastico, sive sæculari, statui possint alia impedimenta dirimentia? Deinde de impedimentis dirimentibus jure Ecclesiastico hæcenus statutis agendum sigillatim. Demum de impedimentis impedientibus.

Impedimenta autem dirimentia dicuntur, quæ reddunt irritum matrimonium, hoc est, quæ impediunt, ne valide contrahatur; non tamen efficiunt, ut contractus matrimonii validus, si ea superveniant, irritetur; cum hoc repugnet indissolubilitati matrimonii. Huiusmodi impedimenta, præter impedimentum ætatis, duodecim juxta jus antiquum enumerabantur, quibus Tridentinum adjunxit duo alia, videlicet, Clandestinitatem, & Raptum, quæ omnia his versibus continentur.

Error, Conditio, Votum, Cognatio, Crimen.

Cultus disparitas, vis, ordo, ligamen, honestas,

Si sis affinis, si forte coire nequibus:

*Si Parochi, & duplicis desit presentia testis,
Raptave sit mulier, nec pueri addita tuta:
Hæc facienda vetant connubia, facta revocant.*

Impedimenta vero impediunt solum impediunt, ne licite, non autem ne valide contrahatur matrimonium; ut sunt Interdictum, seu prohibitio Ecclesiæ, quando scilicet de aliquo impedimento ulterius inquirendum sit; Votum castitatis, Catechismus, Tempus feriatum, & aliqua crimina, de quibus dicemus art. ult. hujus quæst. Hæc autem omnia ad subsidium memoriæ his aliis verbis continentur.

*Ecclesia vetitum, necnon tempus feriarum,
Atque Catechismus, Votum, Sponsalia, Crimen,
Impediunt fieri, permittunt facta teneri.*

His adde Clandestinitatem in iis locis, in quibus non est receptum Tridentinum (ea enim impedit, licet non dirimat in iis locis matrimonium;) necnon omissionem proclamationum, & omissionem benedictionis, juxta dicta art. 2. quæst. super. Sub eo tamen verbo, *Crimen*, varia Crimina, quæ comprehenduntur, & matrimonium impediunt, (ubi desuetudine non sit sublatum tale impedimentum) his aliis etiam verbis continentur.

*Incestus, Raptus sponsata, Mors mulieris,
Suscepius propria sobolis, mors Presbyteralis,
Aut si pœniteat solemniter, aut Monialem
Accipiat, prohibent hæc conjugium sociandum.*

Antequam de impedimentis, tam dirimentibus, quam impediuntibus sigillatim agamus, præmittenda nonnulla sunt de impedimentis in genere. Ideo sit.

ARTICULUS I.

De Matrimonii impedimentis in genere; Quinam possit ea statuere?

- I. Solus Pontifex statuere potest impedimenta matrimonii dirimentia.
- II. Non est verum, quod possit Episcopus pro sua Urbe, quicquid potest Pontifex pro toto Orbe.
- III. Quamvis Principes baptizati, seclusa prohibitione Ecclesiæ, statuere possint leges circa contractum matrimoniale fidelium; Hanc tamen potestatem sibi Pontifex reservavit.
- IV. Unversim est mortale contrahere matrimonium cum impedimento dirimente; sed probabiliter non est sacrilegium.

V. Quomodo possit quis sine sacrilegio simulare etiam absolutionem Sacramentalem?

VI. Validum est matrimonium, etiam si per clausulam generalem Pontifex irritet quicquid fiat contra aliquam legem, in qua etiam matrimonium prohibeatur.

I. **Q**Uæritur primo; An jure positivo statui possint impedimenta matrimonii dirimentia, sive a Pontifice, sive ab Episcopo, sive a Principe seculari, sive ex consuetudine?

Respondeo, & dico primo, dari in Ecclesia, atque adeo in Pontifice, potestatem statuendi impedimenta matrimonii, tam dirimentia, quam impediuntia. Constat, tum ex Tridentino sess. 24. can. 4, tum auctoritate Pontificum, a quibus varia hujusmodi

modi impedimenta constituta sunt; tum demum ratione, quia Ecclesia potest, & irritare, & prohibere contractus, quando non sunt sub certis conditionibus, & sub certa forma; ergo potest in contractu matrimoniali statuere impedimenta, tam dirimentia, quam impedientia. Ex quo patet, Ecclesiam non posse directe apponere impedimenta Sacramento a Christo Domino instituto, sed solum indirecte, tollendo ejus fundamentum, seu efficiendo, ne sit contractus legitimus, seu materia Sacramenti id, quod esset ceteroqui talis: Sicut tollendo alieni jurisdictionem, impedit, quominus verba illa: Ego te absolvo, ab eo prolata, sint forma Sacramenti Pœnitentiæ.

Dubium est; An impedimenta matrimonii constituta a Pontifice obligent etiam Infideles?

Respondeo, obligare solos Christianos, non vero Infideles: quippe qui non sunt subditi legibus Ecclesiasticis: Si tamen aliqui Infideles inhabitarent in locis subditis temporali jurisdictioni Pontificis, puta Romæ, in tali casu Pontifex, non tamquam Princeps Ecclesiasticus, sed tamquam temporalis, statuendo hæc impedimenta, etiam illos obligaret. Ratio est, quia etiam Princeps supremus infidelis potest statuere impedimenta dirimentia matrimonii subditis suis infidelibus, ut mox dicemus; Sicut possunt Principes sæculares ferre leges irritantes quoscumque contractus, si non celebrentur sub determinatis conditionibus; ergo potest hoc etiam Pontifex, tamquam Princeps supremus temporalis relate ad loca temporali suæ jurisdictioni directe subiecta.

Dico secundo; Probabilius esse, hanc potestatem statuendi impedimenta matrimonii non competere Episcopis pro sua Diocesi. Ita Con., Perez disp. 21. sect. 4. contra Sanch. disp.

7. sect. 1., Pont. Mart. disp. 12. diffinitio 2. Probatur primo, quia Episcopi ratione proprii Officii non habent jurisdictionem ullam jure divino, ut patet in Episcopis titularibus, sed eam accipiunt jure Ecclesiastico a Pontifice, majorem, vel minorem pro ejus arbitrio; ergo jure divino non possunt ferre legem ullam; & consequenter nec statuere impedimenta matrimonii; atqui neque possunt id efficere jure Ecclesiastico, quia nullum tale jus afferri potest; ergo simpliciter non possunt statuere impedimenta matrimonii.

Probatur secundo, quia per impedimenta matrimonium irritatur directe, & per se, in quantum est contractus civilis, & solum indirecte, in quantum est Sacramentum; ergo ille tantum statuere potest impedimenta irritantia contractum matrimonialem, qui potest contractus civiles irritare; contractus autem civiles ille tantum irritare potest, qui habet jurisdictionem in res temporales: ut est Princeps sæcularis, & Pontifex; quippe qui circa res omnes temporales potestatem habet indirectam, ut de eis disponat, quatenus expedit bono spirituali fidelium; Quod ex eo constat, quia sicut in composito humano constat ex anima, & corpore, corpus est subditum Spiritui, ita in Republica Christiana temporale subditum spirituali, & contra rationem omnino esset, si in iis, quæ ad civilem, & spirituales gubernationem pertinent, ut est contractus matrimonialis, aut potestas temporalis, & politica non subordinaretur spirituali, aut neutra alteri subordinaretur: Contra vero Episcopus hanc potestatem indirectam in res temporales non habet a Deo sibi concessam, sicut habet Pontifex; non enim Episcopus potest circa res civiles quicquam statuere, invitis Principibus sæcularibus, quantumcumque hoc

hoc expediat salutem fidelium, nisi eorum salutem esset omnino necessarium; in quo solo casu tenentur omnes Magistratus civiles Episcopis obedire jure naturali divino; ergo cum statuere impedimenta matrimonii non sit omnino necessarium salutem fidelium, non possunt Episcopi ea statuere.

II. Neque dicas cum Sanch. lib. 1. disp. 61., Henr., Sot., & aliis: Quicquid potest Pontifex per totum Orbem, potest Episcopus pro sua Diocesi, nisi expresse a Papa prohibeatur; Sicut enim Pontifex est Pastor ordinarius pro toto Orbe, ita Episcopus pro sua Diocesi, licet illi subordinatus; ergo sicut potest Pontifex pro tota Ecclesia statuere impedimenta matrimonii, ita potest Episcopus pro sua Diocesi, cum id a Pontifice nusquam prohibeatur.

Nam contra est, quia Suar. tom. 5. in 3. p. de Censuris disp. 7. ostendit, axioma hoc esse falsum, cum in nullo jure, aut ratione fundetur; & a posteriori constat oppositum; nam primo, Episcopus non potest pro sua Diocesi instituere censuras, sicut potest Papa; & tamen hoc illi nullibi prohibetur. Secundo, non potest Episcopus statuere, ut matrimonium ratione alicujus delicti patrati a contrahentibus sit nullum, sicut potest Papa. Tertio, non potest Episcopus dispensare in gradibus prohibitis ad contrahendum matrimonium; quamvis hoc expresse Episcopo non prohibeatur. Quarto, ut notat Salas de legibus disp. 2. sect. 3., in multis irregularitatibus non possunt Episcopi dispensare, quamvis circa illas non inveniatur expressa prohibitio, sed solum non concessio. Quinto, nec potest Episcopus dispensare in matrimonio rato non consummato; nec in voto solemnium; nec concedere indulgentias plenarias; nec committere Presbytero ministerium Sacramenti Confir-

Part VII.

mationis, vel Ordinis, ut potest Pontifex, saltem quoad minores; nec alia, quae enumerat Dian. part. 8. tract. 3. resol. 11. ex Suar. lib. 6. de legibus cap. 14. Demum ipse Sanch. lib. 1. disp. 16. notat, quod solus Pontifex possit dispensare in Sponsalibus, eo quod per sponsalia acquisitum sit jus a Tertio; Ex quo omnes Doctores docent, quod Episcopus non possit relaxare juramentum Tertio praestitum. Et ratio est, quia nemo, praeter supremum Principem, potest auferre jus a Tertio acquisitum.

Verum quidem est, quod possit Episcopus absolvere, sicut Pontifex, quoties illi hoc non prohibetur. Ratio tamen est, quia hoc spectat ad salutem Animarum suae curae commissarum. Hinc tamen non sequitur, quod possit Episcopus statuere impedimenta matrimonii, sicut potest Pontifex. Non negatur, quod Episcopus sit Pastor Ordinarius pro sua Diocesi, sicut Pontifex est Ordinarius Pastor pro toto Orbe; ex hoc autem solum sequitur, quod possit condere leges circa res spirituales salutem suorum subditorum expedientes; non vero, quod possit condere leges circa res civiles, quantumcumque conducant ad bonum spirituale, nisi quando sunt omnino necessariae salutem subditorum; quod non habetur in casu nostro; & consequenter non possunt Episcopi statuere impedimenta matrimonii.

Dico tertio; Principes infideles suppremi possunt statuere impedimenta matrimonii, quibus obligentur omnes subditi temporales, tam fideles, quam infideles. Ratio ex D. Th. in 4. dist. 39. est, quia circa omnes contractus civiles possunt hujusmodi Principes ferre leges suas ad tranquillitatem, & bonum Reipublicae; ergo sicut possunt, verbi gratia Prodigos, & Pupillos reddere inhabiles relate ad alios

P

con-

contractus; ita possent, verbi gratia, Parricidas reddere inhabiles ad contrahendum matrimonium; & consequenter possunt statuere impedimenta matrimonii.

III. Dico quarto; Principes baptizati non solum circa matrimonium Infidelium sibi subiectorum, sed etiam circa matrimonium fidelium, quod est Sacramentum, possunt statuere impedimenta, tam dirimentia, quam impedientia, seclusa prohibitione Ecclesiae. Ita Sanch. disp. 3., Perez sect. 5. contra Pont. Ratio est, quia matrimonium est contractus civilis, non minus quam alii; ergo eodem modo subicitur potestati politicae, ac reliqui contractus. Ex hoc autem, quod matrimonium fidelium sit etiam Sacramentum, non fit, vel quod vere non sit contractus civilis subiectus potestati saeculari, vel quod Princeps saecularis aliquid possit directe in Sacramenta, sed indirecte tantum: Nec aliter potest ipsa Ecclesia, quae non potest se ingerere directe ad materiam, vel formam Sacramentorum institutam a Christo Domino. Dixi tamen, posse id Principes baptizatos, seclusa prohibitione Ecclesiae; Nam de facto Pontifex reservavit sibi hanc potestatem statuendi leges circa matrimonium fidelium; quod constat, tum ex usu Ecclesiae; tum ex cap. *Tuam, de Ordine cognitionis*, ubi deciditur, causas matrimonii ad solius Ecclesiae forum pertinere.

Dico ultimo cum Sanch. lib. 7. disp. 4., Con. Perez contra Pont. Probabile est, per consuetudinem posse nova impedimenta matrimonii induci, & inducta auferri. Ratio est, quia consuetudo vim habet inducendi novam legem, & inductam abrogandi ex cap. *fin. de Consuetudine*. Et confirmatur, quia aliter sequerentur gravissima incommoda; quandoquidem in iis locis, ubi consuetudo est

in contrarium, inevitabiliter plurimi sine ulla sua culpa matrimonia irrita contraherent; quod repugnat intentioni Pontificis eas leges condendi.

IV. Quaeritur secundo; Qualis culpa sit contrahere matrimonium cum aliquo impedimento?

Respondeo cum communi, esse peccatum mortale contrahere cum impedimento dirimente; quia violatur praecipuum in re gravi: Est etiam peccatum mortale contrahere cum aliquo ex iis tribus tantum impedimentis impedientibus, quae sunt Prohibitio Ecclesiae, Sponsalia, & Votum, ut patet: Alia vero impedimenta impedientia (scilicet Catechismus, & Crimen) non amplius obligant ob deluetudinem, ut dicemus art. ult. huius quaest. Unde si quis cum iis contraheret, non peccaret. Ubi adverte, tempore feriarum prohiberi solum benedictionem nuptiarum, & solemnem sponsae in domum sponsi traductionem, non vero matrimonium contrahere, aut consummare.

Dubium est; An sit Sacrilegium contrahere matrimonium cum impedimento dirimente?

Affirmat Con. disp. 30. dub. 2., quia contra reverentiam Sacramenti redderetur illud irritum. Sanch. tamen lib. 7. disp. 5., Perez, Hurt. negant; quia ad irritandum Sacramentum requiritur, ut ponatur id, cui ex institutione divina convenit ratio Sacramenti, & quod ponatur, aut sine requisitis essentialibus, aut cum obice ad fructum Sacramenti; Ut si quis vellet sibi conferri baptismum, & non haberet intentionem suscipiendi illum: aut si vellet Sacramentum cum mortali suscipere: At in casu nostro, cum non ponatur contractus validus, non ponitur id, cui ex institutione divina competit ratio Sacramenti; ergo non irritatur matrimonii Sacramentum, contrahendo cum impedimen-

mento dirimente, & consequenter non committitur Sacrilegium.

V. Dices: Si quis fingeret consecrare papyraceam hostiam metu mortis coactus, aut si fingeret dare absolutionem Sacramentalem, non profereudo formam absolutoriam, sed dicendo, verbi gratia, Dominus te absolvat; committeret Sacrilegium, quamvis non poneret veram materiam, aut formam Sacramenti; ergo etiam in casu nostro; quamvis non sit materia, & forma Sacramenti consensus positus ab habentibus impedimentum dirimens, tamen committitur sacrilegium, si cum tali impedimento fingatur contractus matrimonialis.

Respondeo, distinguendum esse antecedens: Si ab incutiente metu id exigatur in contemptum Sacramenti, conceditur; si vero id non exigatur in contemptum Sacramenti, sed fingat Sacerdos, verbi gratia, conferre absolutionem sacramentalem indisposito, ut alii existiment, quod susceperit Sacramentum Pœnitentiæ: Immo, ut multi putant apud Dian. part. 4. tract. 4. resol. 47. (quibus non subscribo) si fingatur dari hostia consecrata sine periculo idololatriæ materialis peccatori occulto; negatur antecedens, & consequentia. Certe si quis metum mortis incuteret ad contrahendum matrimonium cum impedimento dirimente in contemptum Sacramenti matrimonii, procul dubio sacrilegium committeretur contrahendo cum tali impedimento: Quod si non exigatur matrimonium in contemptum Sacramenti, sacrilegium non committitur: Quamvis peccetur mortaliter, ut diximus quæst. 4. art. 1., si simuletur contractus matrimonialis cum impedimento jure naturæ dirimente, ut est consanguinitas in primo gradu lineæ rectæ; quia est peccatum mortale simulare id, quod est intrinsece grave malum, verbi gratia, simulare adora-

tionem idoli.

Replicabis: Est etiam intrinsece malum dare absolutionem Sacramentalem indisposito: ergo si quis metu mortis, aut alia de causa fingeret dare absolutionem Sacramentalem indisposito, semper peccaret mortaliter.

Respondeo si simularet dare absolutionem indisposito qua tali, concedo; si vero simularet dare absolutionem alicui, ut putetur bene dispositus, nego antecedens, & consequentiam.

VI. Quæritur ultimo; An si Papa prohibeat alicui matrimonium, eo ipso censeatur illud dirimere, ita ut non solum illicite, sed etiam invalide contrahatur?

Respondeo, Si Papa solum prohibeat matrimonium sine clausula irritante, certum est, quod talis prohibitio non sit impedimentum dirimens, sed solum impediens; secus vero si prohibeat cum clausula illud in specie irritante. Quod si prohibitio sit tantum cum clausula irritante generali, seu quæ solum generatim irritet quicquid fuerit contra prohibitionem factum, nulla facta speciali mentione matrimonii; Communiter Doctores apud Perez disp. 22. sect. 6. docent, quod matrimonium contra talem prohibitionem factum sit validum; quia cum matrimonium sit res adeo ardua, & gravissimum negotium sit illud irritare, exposcit clausulam irritantem, qua specialis mentio de illo fiat: Unde per clausulam illam generalem solum censeatur irritari quicquid fuerit factum in præjudicium Tertii, quin censeatur irritari etiam contractum matrimonialem, de quo non fit mentio.

ARTICULUS II.

De impedimentis dirimentibus in specie. Ac primo de Errore.

- I. Recensentur, & explicantur quatuordecim impedimenta dirimentia.
- II. Error potest esse multiplex.
- III. Error personæ jure natura irritat matrimonium, non vero alia Sacramenta, nec alios contractus.
- IV. Quomodo fuerit validum matrimonium inter Jacob, & Liam, putatam Rachelem?
- V. Error circa Personam, quamvis sit comitans, adhuc matrimonium reddit nullum.
- VI. Si dat causam contractui error circa qualitates Personæ, matrimonium non est irritum; secus vero si qualitas apponatur per modum conditionis.
- VII. Hinc descendit resolutio celebris casus a Tabiena propositi.
- VIII. Reliqui contractus, in quibus error dat causam contractui, sunt irritandi; at non matrimonium, utpote insolubile; nec Professio Religiosa.

I. **D**iximus in proœmio hujus Quaestionis, præter impedimentum ætatis, quatuordecim impedimenta dirimentia enumerari. Primum est *Error*, videlicet Personæ; ut si pro Berta detur Teresia; quia talis error aufert consensum requisitum jure naturæ ad hunc contractum. Error autem conditionis liberæ irritat matrimonium jure Ecclesiastico juxta sententiam communem, videlicet quando alter contrahens putatus liber, est conditionis servilis, seu mancipium: At quando quis expresse non vult consentire, nisi in Personam tali conditione affectam, verbi gratia, quæ sit Virgo, Dives, Nobilis, &c,

in hoc casu ipsa conditio transfret in conditionem Personæ, & error circa talem conditionem irritat contractum, ut ostendimus cum de Sponsalibus quaest. 2. art. 8.

Secundum est, *Conditio*, scilicet servilis; Irritum enim est matrimonium contractum cum mancipio, ignorata ejus servitute, ut diximus.

Tertium est, *Votum*, videlicet Castitatis sponte emissum, & solemne per susceptionem Ordinis sacri, aut per professionem solemnem; necnon votum simplex castitatis in Religione approbata, ut in Societate Jesu; de quo plura diximus cum de Sponsalibus quaest. 2. art. 4.

Quartum, *Cognatio*, sive legalis, sive spiritualis, sive carnalis.

Quintum, *Crimen*, videlicet homicidium conjugis, ut cum altero contrahatur, prout explicabimus art. 7. Similiter adulterium cum fide data de incundo matrimonio post mortem conjugis; Et Raptus mulieris.

Sextum, *Disparitas cultus*, seu religionis; hæc enim religionis disparitas irritat matrimonium baptizati cum non baptizato, & impedit matrimonium catholici cum hæreticis.

Septimum, *Vis*, seu metus gravis injuste inculsus ad matrimonium extorquendum; de quo satis superque quaest. super. egimus, cum de consensu coacto art. 2.

Octavo, *Ordo*, videlicet Sacer, seu major, ut diximus in tertio impedimento Voti.

Nonum, *Ligamen*, qui enim cum una conjugis est ligatus, invalide contrahit cum aliâ.

Decimum, *Honestas*, seu Justitia publicæ honestatis, ob quam nemo potest contrahere matrimonium cum consanguineis in primo gradu illius, cum qua contraxit sponsalia; & cum consanguineis usque ad quartum gradum.

dum illius, cum qua contraxit matrimonium ratum, ut explicavimus quæst. 1. de Sponsal. art. 7.

Undecimum, *Affinitas*, seu propinquitas Personarum, quæ si nascatur ex copula licita, dirimit matrimonium usque ad quartum gradum inclusive; si vero ex illicita, usque ad secundum gradum tantum.

Duodecimum, *Impotentia*, si sit perpetua, & matrimonium antecedit: In dubio autem, an sit perpetua, vel temporalis, datur a jure triennium ad experiendum. Impuberes tamen, si habeant usum rationis, jure tantum Ecclesiastico invalide contrahunt ante annos pubertatis.

Decimumtertium, *Clandestinitas*, de qua latis superque quæst. super. art. 3.

Decimumquartum, *Raptus*, ut diximus in impedimento quinto Criminis. Nunc de singulis seorsim agendum, incipiendo ab impedimento erroris.

II. Notandum tamen primo, Errorem in matrimonio posse esse, vel circa Personam, seu circa substantiam rei, ut si intendas contrahere cum Berta, & contrahas cum Teresia; vel circa qualitates, ut si intendens contrahere cum Berta divite, pulchra, Virgine, & contrahas cum illa paupere, deformi, corrupta.

Notandum secundo, errorem conditionis servilis non esse errorem circa substantiam, sed circa qualitatem; ut si contrahas cum Berta, putata libera, quæ tamen sit serva. Verum jure positivo ille solus error circa qualitatem reddit irritum matrimonium, seu est impedimentum dirimens, ut explicabimus art. sequenti; alii vero errores circa reliquas qualitates non reddunt matrimonium irritum, neque jure naturali, neque positivo; nisi quando transirent in errorem Personæ, ut mox explicabimus.

Notandum tertio, errorem aliquan-

do dare causam contractui, aliquando incidere in contractum, ut explicavimus cum de Sponsal. quæst. 2. art. 8. Dat causam contractui error, quando est causa, cur aliquod velimus, quod, cognito errore, neutiquam vellemus; ut proinde deprehenso errore, contractus non fieret. Incidit vero in contractum error, si cognitus tempore contractus hunc non impedisset, quamvis diversimode contractus fuisset celebratus. His explicatis:

III. Quæritur primo; Quonam jure error Personæ irritet contractum matrimoniale?

Respondeo, certum esse apud Doctores, quod matrimonium irritet non solum jure Ecclesiastico, ex *cap. Tua nos, de Sponsal. causa 26.* sed etiam jure naturali. Ratio est, quia jure naturæ contractus est nullus, quando deficit consensus contrahentium; atqui quando habetur error circa Personam, cum sit circa substantiam contractus matrimonialis, deficit consensus; Nam *leg. Si per errorem ff. de jurisdictione omnium Judicum*, habetur: *Nihil est magis contrarium consensui, quam error*; idest circa substantiam; Et *leg. Cum Testamentum*, dicitur, *Errantis nullus est consensus*: ergo matrimonium cum tali errore contractum jure naturæ est invalidum.

Oppones: Alii contractus, & alia Sacramenta non irritantur, si habeatur error circa Personam; ergo neque matrimonium. Antecedens patet; nam si vendatur equus, aut si confertur baptismus, vel absolutio Paulo, qui putatur esse Joannes, tam contractus venditionis, quam baptismus, vel absolutio sunt valida, quamvis cum errore circa Personam. Immo emptio, & venditio sunt valida, etiamsi error sit circa materiam, ut si ematur cera Neapolitana pro Veneta, quando scilicet sunt ejusdem valoris, & utilitatis.

Con-

Confirmatur, quia conjugium Jacob cum Lia fuit validum; & tamen Jacob putavit Liam esse Rachelem, pro qua septem annis servivit; ergo error circa Personam non irritat matrimonium.

Respondeo, concessio antecedente, negatur consequentia. Disparitas est, quia in contractu matrimonii error circa Personam est circa substantiam, & objectum principale contractus; se- cundum vero in aliis contractibus, & Sa- cramentis: Nam, qui, verbi gratia, baptizat, ordinarie intendit tantum baptizare Personam praesentem, quae- cumque illa sit; & qui vendit equum, intendit solum tradere equum danti pretium, quicumque ille sit; & qui emit ceram, intendit emere ceram, quae sit tanti valoris, & utilitatis, si- ve sit Neapolitana, sive Veneta; unde in his casibus error circa perso- nam, aut circa materiam, non est cir- ca objectum principale contractus: Contra vero, qui contrahit matrimo- nium, respicit per se, & primario personam tradentem suum corpus, utpote quae valde conducit ad substan- tiam contractus, & ideo ejus error dirimit matrimonium.

Ubi adverte, quod etiam in aliis contractibus error circa substantiam, seu circa objectum principale reddat illos invalidos; Nam si quis, verbi gratia, donet aliquid titulo consanguini- tatis, vel paupertatis, donatio erit nulla; Si Donatarius vere non sit con- sanguineus, vel pauper; & ideo com- munitur Doctores docent cum Sanch. lib. 7. disp. 18., quod qui fingit pauper- tatem, non potest retinere sibi eleemo- synam datam titulo paupertatis, sed restituere illam debet; nisi forte eleemosyna esset modica; quia tunc, qui dat eleemosynam, non solet illam conditionem implicite apponere, si est pauper: Nec tenetur ad restitutionem, qui vere pauper cum sit, fingit san-

ctitatem, aut vulnera, ut eleemo- synam extorqueat; quia sanctitas, & vulnera illa apparentia sunt solum mo- tivum impellens, non vero causa fi- nalis eleemosynae, quae datur; etenim eleemosyna datur huic, quia pauper est, non vero si est sanctus, aut si est vulneratus; quamvis sanctitas, & vul- nera putata impellant ad dandum. Quod si aliquando vulnera illa appa- rentia essent causa finalis alicuius ma- gnae eleemosynae, certe ad restitutio- nem teneretur, qui vulnera fingeret.

IV. Ad confirmationem dico, Liam, & Jacob tunc valide contraxisse ma- trimonium, quando post concubitum, deprehenso errore, consenserunt in matrimonium: Non peccarunt tamen in concubitu praecedente matrimo- nium, quia cum errore invincibili af- fectu maritali se cognoverunt; Jacob enim putavit, illam esse Rachelem, quam expectaverat, Lia vero puta- vit, potuisse valide contrahere matri- monium ex lege primogenitorum; nam, ut ait Glossa in causa 29. quest. 1., consuetudo tunc erat, primogeni- tam primo nuptui dare.

Ex dictis sequitur, non posse Pa- pam efficere, ut error Personae non irritet matrimonium; cum nec pos- sit Papa tollere jus naturae, nec pos- sit supplere defectum talis consensus; sicut potest in aliquibus aliis contra- ctibus spectantibus ad bona externa; unde illos potest revalidare: Et di- sparitas est, quia potest aliquando Ec- clesia, vel Papa disponere de quibus- dam bonis nostris externis, nobis in- vitis, non tamen de corporibus no- stris in ordine ad usum matrimonii. Et ratio est, quia habet Papa domi- nium indirectum in bona externa, non vero in nostra corpora relate ad hunc finem. Solus Deus habet in no- stra corpora dominium relate ad u- sum matrimonii; & ideo solus Deus potest supplere defectum consensus ma- tri-

rimonialis, seu obligare Titium, & Bertam sine proprio consensu ad ea, ad quæ obligarentur, si matrimonium contraherent.

V. Quæritur secundo; An etiam error circa Personam incidens in contractum, seu comitans, irritet matrimonium? Si verbi gratia, Jacob contraheret cum Lia, quam putat esse Rachelem, sed ita esset affectus ad Liam, ut, si sciret, illam esse Liam, libentius cum ea contraheret. Et idem dubium est de errore conditionis servilis comitante; quando scilicet Liber contrahit cum Serva, ignorando ejus conditionem servilem, sed ita est dispositus ad contrahendum, ut etiam si sciret, eam esse servam, cum ea contraheret?

Respondeo cum communi apud Sanch. lib. 7. disp. 18. contra Comit. lib. 1. quæst. 121., etiam tale matrimonium esse invalidum, quamvis Jacob diceret expresse Liæ, quam putat Rachelem, Ducerem libenter te, si scirem te esse Liam; dummodo non habeat intentionem contrahendi cum femina præfenti, quæcumque illa sit, sive Lia, sive Rachel, sive serva, sive libera. Ratio doctrinæ est, quia etiam cum tali errore comitante deficit in Jacob consensus absolutus ducendi Liam requisitus ad valorem matrimonii cum illa: ergo tale matrimonium cum Lia contractum est invalidum; Sicut enim, qui percutit Clericum, quem putat Laicum eo animo, ut libentius illum percuteret, si sciret esse Clericum, non incidit in excommunicationem, excusante ignorantia comitante, sicut nec incidit in excommunicationem, qui sine actuali percussione dicit: Percuterem Clericum, si adesset; ita prorsus in casu nostro, nec contrahit matrimonium cum Lia, qui dicit: Contraherem cum Lia, si adesset; nec contrahit, qui huic animo conditionato superaddit contra-

ctum cum Lia putata Rachele; Nam neque consensus ille conditionatus, neque consensus superadditus absolutus cum errore personæ, neque uterque simul sufficiunt ad matrimonium.

VI. Quæritur tertio; An sit validum matrimonium celebratum cum errore qualitatis dante causam ipsi contractui? Verbi gratia, si Titius contrahat cum Berta, quia putat, eam esse nobilem, divitem, pulchram, secus non contracturus.

Respondeo cum communi affirmative; nisi aut qualitas, in qua erratur, apponatur per modum conditionis in ipso contractu, aut error qualitatis transfret in errorem personæ, ut mox explicabimus. Ratio doctrinæ est, quia toties contractus est validus, quoties subsistit ejus substantia, circa quam versatur; atqui quando error est solum circa qualitates, subsistit substantia contractus; quia contractus matrimonialis primo, & per se fertur in personam, cum qua contrahitur, & qualitates personæ se habent tantum per modum rationis motivæ; ergo si error sit tantum circa qualitates, quamvis det causam contractui, adhuc matrimonium est validum; habetur enim in tali casu voluntarium simpliciter, & solum involuntarium secundum quid.

Quod si qualitas apponatur per modum conditionis, certum est, quod matrimonium sit invalidum. Nam quando Titius dicit Bertæ; Duco te, si vere es nobilis, jam deficiente nobilitate, deficit consensus absolutus essentialiter requisitus ad valorem matrimonii: Similiter si error qualitatis transeat in errorem Personæ, matrimonium est invalidum; quia deficit consensus circa substantiam matrimonii, eo quod error circa Personam impediatur, ut diximus, consensum circa substantiam matrimonii: Verbi gratia, si Titio propositæ fuerunt nuptiæ cum

cum Primogenita Pauli, & deinde contrahat cum Secundogenita, quam putat Primogenitam, error qualitatis transit in errorem personæ, quia animo sibi proposuerat Titius ducere aliam personam, nempe primogenitam. Et universim, ut docent Sanch., Con., Perez disp. 20. sect. 4., error qualitatis transit in errorem personæ, quando intellectus contrahentis a qualitate aliqua personæ cognita determinatur, ut talem personam concipiat, cum qua intendit contrahere, & tamen externum contractum celebrat hic, & nunc cum alia persona.

VII. Hinc deciditur celebris ille casus adductus a Tabiena V. *Impedimentum*. Titius petiit a Cajo secundogenitam valde pulchram, Cajo illam negavit, promisitque illi primogenitam, quæ erat deformis; Titius vero antequam cum primogenita deformi contraheret, voluit, ut cuidam Amico ea ostenderetur; Cajo autem pro primogenita deformi ostendit Amico illi secundogenitam pulchram; Unde Titius audita ab Amico ejus pulchritudine, contraxit cum primogenita, quam falso credebat pulchram: Respondent Tabiena, Con., Perez, Sanch. disp. 18., matrimonium hoc esse validum; quia error fuit solum circa qualitatem pulchritudinis, nec error qualitatis in hoc casu transibat in errorem personæ; nam consensus Titii non poterat dirigi in secundogenitam; quippe quæ ei denegata fuerat a Cajo.

Quod si fingamus, secundogenitam non fuisse denegatam, sed solum promissam fuisse a Cajo primogenitam; & deinde pro illa Cajum ostendisse Amico secundogenitam, in tali casu Tabiena dubitat, an matrimonialis contractus factus cum primogenita fuisset cum errore personæ, atque adeo dubitat, an matrimonium fuisset invalidum: Con. tamen, & Perez do-

cent, neque in tali casu haberi errorem personæ; atque adeo adhuc matrimonium cum primogenita fore validum. Ratio est, quia intentio Titii semper ferebatur in primogenitam sibi promissam, quam falso credebat Amico ostensam, & esse pulchram.

Si tamen Cajo plures filias habens nullam in particulari promississet, sed unam ostendisset Amico, aliam deinde traderet in matrimonium Titio, docet Sanch., matrimonium esse invalidum; quia involvit errorem personæ; etenim intentio Titii determinata fuit ad filiam ostensam suo Amico. Si demum Cajo promississet Titio unam ex filiabus suis, quam ostenderet Amico, & deinde ostendisset Amico aliam sceminam, non vero ullam ex filiabus suis, esset etiam invalidum matrimonium Titii, tam si contraheret cum illa femina ostensa, quippe quæ non erat filia Caji, quam si contraheret cum aliqua alia filia Caji, quippe quæ non erat illa ostensa.

Oppones: Contractus stricti juris initi per dolum dantem illis causam sunt invalidi ex *leg. Et ineleganter ff. de dolo*: ergo etiam matrimonium est irritum, si dolus, vel error circa qualitates personæ dat illi causam: Quare sicut, qui fingendo paupertatem extorquet eleemosynam, non acquirit dominium eleemosynæ ex defectu consensus in conferente; Ita qui fingendo divitias, vel nobilitatem extorquet contractum matrimonialem, non acquirit dominium in corpus alterius ex defectu pariter consensus in contrahente.

Confirmatur; quia Sponsalia contracta per dolum dantem illis causam, sunt invalida; ergo etiam matrimonium.

Respondeo distingo antecedens: Contractus initi ex dolo, vel errore dante illis causam sunt invalidi, si error sit circa substantiam contractus, ut

ut in casu adducto de conferente elec-
mosynam fingenti paupertatem, con-
cedo; Si error sit extra naturam con-
tractus, & non circa substantiam il-
lius, ut est error circa qualitates
personæ in contractu matrimoniali,
nego antecedens, & consequentiam.
Verum quidem est, quod contractus
bonæ fidei iniiti ex dolo dante cau-
sam contractui sint irritandi, etiamsi
dolos versetur circa accidentia, non
circa substantiam contractus; quia ta-
men matrimonium ex institutione di-
vina est indissolubile, nec irritum est,
nec irritandum, quando dolus dans
causam contractui versatur circa acci-
dentia.

Ad confirmationem diximus, cum
de Sponsal. ex Less., & Con., prob-
abilius esse, quod sponsalia etiam
sint irritanda, ut reliqui contractus,
non vero irrita, quando dolus, sive
error dat causam contractui Sponsali-
tio; Verbi gratia, si quis ratione di-
vitiarum promittat matrimonium Ber-
tæ simulanti se divitem. Et ratio est,
quia in tali casu non deficit consen-
sus circa substantiam, nec deficit vo-
luntarium simpliciter: ergo contractus
non est irritus, quamvis sit irritandus;
Quia tamen matrimonium ratione suæ
indissolubilitatis irritari non potest,
ideo in simili casu nec irritum est,
nec irritandum.

VIII. Addo, quod etiamsi univer-
sim sit ipso jure irritus contractus ce-
lebratus per dolum dantem illi cau-
sam, qui adhibeatur ab altero con-
trahente, ut docet Sanch. lib. 1. disp.
64. ex leg. laud. Et eleganter, ex de-
fectu consensus contrahentium; tamen
contractus matrimonialis (sicut et-
iam professio religiosa) celebratus
per eundem dolum in casu nostro est
validus; quia in matrimonio qualitas
Personæ non spectat ad substantiam
contractus, sed ad rationem impul-
sivam; ergo error circa illam non

Paris VII.

tollit consensum, nec voluntarium sim-
pliciter, ut docent communiter Do-
ctores.

Ratio a priori est, quia cum ma-
trimonium sit indissolubile (sicut et-
iam professio religiosa) incongruum
est, ut quis talem statum perpetuum
eligat dependenter ab aliis rebus ex-
trinsecis, & accidentariis præter eas,
quæ sunt de talis status substantia;
aliter multa matrimonia, & profes-
siones censenda essent irrita; quod
cederet in grave damnum, & scan-
dalum Reipublicæ: Quare dicendum
quod voluntas absoluta contrahendi
matrimonium, vel profitendi, cum
versetur circa statum fixum, & per-
petuum, includat virtualiter volunta-
tem eligendi talem statum, etiamsi
erretur in circumstantiis, & qualita-
tibus huic statui extrinsecis.

ARTICULUS III.

De Impedimento Conditionis servilis.

- I. Matrimonium ignoranter contractum cum mancipiis jure Ecclesiastico est irritum; dummodo inter contrahentes habeatur inæqualitas.*
- II. Servi, invito Dominis, valide, ac licite possunt matrimonium contrahere; dummodo non desint obsequiis debitis.*
- III. Quando servus nequit simul Domino, & Uxori facere satis, prævalet jus Domini, si eo invito matrimonium contraxit; secus prævalet jus Uxoris.*
- IV. Num possit aliquis sive liber, sive conjugatus seipsum venundare?*
- V. Si aliter conjux sit liber, alter servus, parius sequitur ventrem quoad servitutem; at sequitur Patrem quoad honores, & nobilitatem.*

Q

I. Cer.

I. **C**ertum est primo, solo jure Ecclesiastico, non naturali conditionem servilem unius, ab altero ignoratam, dirimere matrimonium; ut communiter docent contra Sylvest. & Palat. Non est tamen hic sermo de servis ascriptitiis, qui scilicet agris, vel prædiis colendis sunt perpetuo ascripti, inde tantum deducentes, quæ ad vitæ sustentationem sunt necessaria, quorum filii dicuntur servi originarii; sed sermo est de mancipiis, in quæ Dominus habet plenum jus vendendi, & in quibusvis operibus occupandi.

Certum deinde est, conditionem servilem debere esse ignoratam ab altero contrahente, ut dirimat matrimonium, ceteroqui nulla fieret injuria alteri contrahenti libero; quandoquidem scienti, & volenti nulla fit injuria. Immo communiter Doctores docent apud Bonac. quæst. 2. punct. 3., quod non sit invalidum matrimonium contractum cum errore conditionis servilis, quando æqualis conditionis sunt contrahentes; ut si servus contrahat cum serva, quam putabat liberam, ex cap. *Si quis, de Conjugio servorum*; vel si liber contrahat cum serva putata libera, dummodo per matrimonium libertatem acquirat; quicquid repugnet Covarr., & Hurt. Etenim Ecclesia apposuit hoc impedimentum, ut tollatur inæqualitas, & ne fiat injuria personis liberis. In his autem casibus nulla haberetur inæqualitas, nec injuria; ergo validum esset matrimonium cum hoc errore contractum: Contra vero est invalidum, si liber contrahat cum serva putata libera, quando hæc non per matrimonium, sed post matrimonium libertatem acquirat; quia quod initio fuit invalidum, tractu temporis non convalescit. Idque verum est, etiam si post manumissionem servæ alter contrahens liber inscius impedimen-

ti habuerit cum illa copulam animo maritali; etenim talis copula habetur vi primi consensus, qui fuit nullus.

Præterea probabile est ex Sanch. disp. 19., validum esse matrimonium contractum cum errore conditionis a libero cum serva, quæ post breve tempus manumittenda est, videlicet ante sex menses, quod tempus in jure putatur modicum; & quod modicum est, pro nihilo reputatur.

Denique notandum, ignorantiam conditionis servilis crassam, & supinam non reddere matrimonium validum, ut communiter docent cum Sanch. lib. 7. disp. 19. contra Sotum, & Ledesm. Ratio est, quia jus absolute irritat matrimonium ignoranter contractum cum servis; ergo quæcumque ignorantia conditionis servilis est impedimentum dirimens.

II. Quaritur nunc primo; An possit mancipium, invito Domino, matrimonium contrahere.

Respondeo, non solum valide, sed etiam licite posse. Ita communiter ex cap. *p. de Conjugio Servorum*. Immo Domini nec possunt mancipiis matrimonium interdicerere, nec illa punire, quod matrimonium ipsis invitis contraxerint. Ratio est, quia etiam servi habent plenum dominium in sua corpora; & consequenter possunt per matrimonium tradere conjugii dominium proprii corporis. Debent tamen servi, antequam matrimonium contrahant, consensum a Domino petere, ut diximus quæst. 4. art. 1. de filiis, qui debent a Parentibus consilium petere, (quamvis non teneantur illud sequi) cum id exigat reverentia debita. Notandum tamen, quod servus cavere debeat, ne privet Dominum debitis obsequiis, contrahendo matrimonium, illo invito; Nam per matrimonium non eximitur ab obligatione erga illum.

III. Quæritur secundo; si mancipium, invito Domino, matrimonium contraxit, & non potest simul satisfacere Domino, & Uxori, Utrinam prius satisfacere debet?

Respondeo, variare in hoc puncto Doctores. Probabilius existimo, quod docuit Perez, distinguendum esse; nam si consentiente Domino contraxit matrimonium, prevalere debet jus conjugis; quia cui conceditur principale, videtur concedi accessorium, ex cap. Prudentiam, de Officio delegati; si vero, ut in casu proposito, invito Domino contraxit, prevalere debet jus Domini; quia ex cap. I. de Conjugiis servus tenetur ad consueta Domino obsequia præstanda, non minus quando est conjugatus, quam quando non est conjugatus; Etenim res cum suo onere transit ad Possessorem, ex cap. Ex literis, de pignoribus; atque adeo jus Domini prævalet.

Ubi notandum, quod si Dominus consensit in matrimonium servi, non tenetur ei quicquam remittere de servitiis solitis, sed tenetur non vendere illum in remotis Regionibus sine notabili necessitate, nec impedire omnino usum matrimonii: Contra tamen, si Dominus non consensit, non peccaret contra justitiam, sed solum contra charitatem, si sine justa causa illum in Regionibus remotis venderet.

IV. Rogabis; An conjugatus possit seipsum venundare, hoc est seipsum alteri dare in servitutem?

Respondeo, certum esse, id non licere sine justa causa neque conjugato, neque non conjugato; esset enim talis venditio manifesta profusio suæ libertatis, quæ præstantior est bonis fortunæ, & famæ: ergo si non licet prodige profundere bona fortunæ, & famæ, a fortiori nec libertatem. Interveniente au-

tem justa causa, licitum est; quia unusquisque Dominus est bonorum suorum, honoris, famæ, & libertatis. Quod constat exemplo laudabili B. Paulini seipsum vendentis pro libertate filii cujusdam Viduæ. Si vero conjugatus invito altero conjugate seipsum venundaret, peccaret etiam contra justitiam; ut notant Ledesm., & Perez contra Sanch.; quia quamvis id non cederet in detrimentum conjugis quoad debitum conjugale, at cederet in dedecus grave uxoris, & filiorum, & redundaret in ipsorum injuriam. Adde, quod in Regno Hispaniæ talis venditio non est valida, & potest ab uxore rescindi non soluto pretio, ex leg. regia final., titul. 5. part. 4.

V. Quæritur ultimo; quando alter conjux est servus, alter liber, filii, qui nascuntur, suntne liberi, an servi?

Respondeo, filios in hoc sequi conditionem matris, quæ magis certa est, quam Patris, ex leg. Partum, Cod. de rei vindicatione; ubi habetur, quod partus sequitur ventrem; ita ut si mater sit libera, is liber sit, si serva, servus: Contra vero quoad honores, & nobilitatem, filius sequitur conditionem Patris, ex leg. cum legitime ff. de statu hominum. Et rationem assignat D. Th. quia cum filius recipiat suum esse a Patre, tamquam a principali causa efficiente, honor, & dignitas, quæ pertinent ad esse filii, sequuntur conditionem Patris.

Notandum tamen, quod si mater serva fuerit facta libera tempore, quo uterum gestat, partus est liber; quia libera est mater, dum parit, ut notant Sanch., & alii.

ARTICULUS IV.

De Impedimento Voti.

- I. *Dirimit matrimonium castitatis votum solemne, ac votum simplex in Societate Jesu. At neque hoc dirimit matrimonium ratum: Neque votum solemne annexum Ordini Sacro. Neque Professio Religiosa dirimit matrimonium consummatum.*
- II. *Qui habet causam faciendi perpetuum divortium, valide, & licite potest Religionem ingredi, ac in ea profiteri, altero invito; Secus Professio est invalida. Quid si quis bona fide profiteatur putans conjugem obijisse?*
- III. *Si maritus de consensu uxoris profiteatur in aliqua religione, poteritne uxor in seculo remanere?*
- IV. *Potestne Pontifex dispensare in voto solemni castitatis?*

I. **P**lurima huc spectantia diximus quaest. 2. art. 4. ubi de voto dissolvente Sponsalia; & quaest. 3. art. 3. cum de indissolubilitate matrimonii: Quare certum est, votum simplex castitatis impedire tantum, non dirimere matrimonium: Contra vero votum solemne, (quod scilicet emittitur in susceptione Ordinis Sacri, & in Professione Religiosa) necnon votum simplex in Religione approbata, quod emittitur in Societate Jesu post novitiatum, dirimit matrimonium, quod post tale votum contraheretur, ex cap. unic. de voto in 6.

Certum praeterea est, matrimonium ratum jam contractum dirimi per solem professionem religiosam (ut diximus loc. citat.) ex speciali Ecclesiae statuto; non tamen per votum solemne annexum Ordini Sacro, aut per vota simplicia in Societate Jesu. Di-

rimitur tamen etiam per professionem solemnem Equitum militarium, ut sunt Equites S. Joannis; quia isti, quamvis non vivant in communi, sunt vere Religiosi, ut Sanch. lib. 2. disp. 18., & alii communiter docent contra Sor.

Denique certum est, matrimonium consummatum dirimi non posse, ne per professionem quidem religiosam; ut constat ex dicto Apostoli: *Mulier alligata est viro, quamdiu vir ejus vivit*; unde si uterque conjux de communi consensu Religionem ingredietur, & profiteatur, & deinde fornicetur, non solum sacrilegium, sed etiam adulterium committeret.

II. Quæritur nunc primo; An alter conjugum possit valide professionem Religiosam emittere, inscio altero, aut altero per vim, & metum consentiente?

Respondeo, certum esse, quod quando unus conjugum potest facere perpetuum divortium propria auctoritate, potest etiam ingredi Religionem, & profiteri valide, vel Sacros Ordines suscipere, altero conjuge invito remanente in seculo; ut habetur in cap. *Veniens, de Conversione Conjugatorum*. Seclusa tamen hac causa perpetui divortii, invalida est Professio facta ab uno, altero non sponte consentiente; atque adeo si Titius credens, Bertam periisse, bona fide profiteatur, & postea cognoscat, illam esse superstitem, debet ad illam reverti, teneturque reddere illi debitum, non tamen potest debitum petere; Sicut nec potest, mortua Berta, aliam uxorem ducere ratione voti emissi in Professione, quod obligat quantum potest, ut communiter docent apud Bonac., & habetur in cap. *Placet, de Conversione Conjugatorum*. Et ratio a priori est, quia actus, qui non valet eo modo, quo fit, valet modo, quo valere potest, ex cap. *unic.*

nico de desponsatione impuberum in 6. Potest tamen Episcopus dispensare, ut possit petere debitum; sicut etiam dispensare possunt Religiosi habentes huiusmodi privilegium.

III. Quæritur secundo; An possit Titius post consummatum matrimonium cum Berta, de consensu illius Religionem ingredi, & profiteri, Berta in seculo remanente?

Respondeo, Bertam regulariter teneri ad ingressum Religionis statim, ac Titius de suo consensu professus est; ut ostendit Sanch. lib. 7. disp. 34; Possit tamen Berta in seculo remanere, si tria concurrant; Primo, quod sit fenex, idest saltem quinquagenaria; Secundo, quod votum castitatis emittat; Tertio, quod consensum Episcopi obtineat.

IV. Quæritur ultimo; An possit Papa dispensare in hoc impedimento dirimente voti; ita scilicet, ut valide matrimonium celebret Professus, aut Sacris Ordinibus initiatus?

Respondeo cum communi affirmative; tum quia jure Pontificio, non naturali, tale impedimentum institutum est, ut supra diximus; tum etiam, quia pluries in eo dispensatum est, ut videre est apud Dian. part. 8. tract. 1. resol. 72. & 73. præsertim cum Casimiro I. Rege Poloniae, qui erat Diaconus, & Professus Benedictinus, & auctoritate Benedicti IX. vel Clem. II. ad nuptias transit.

ARTICULUS V.

De Impedimento Ordinis.

I. Ordo Sacer dirimit matrimonium contrahendum, non vero contractum. Et etiam apud Græcos irritum est matrimonium post Ordines Sacros contractum.

II. Qui Sacros Ordines suscipit, tenetur emittere votum castitatis. Quod si expresse id nolit, & peccat gra-

viter per hoc, quod votum non emittat, & peccando contra castitatem peccat etiam sacrilege speciali sacrilegio; quamvis non peccet contra votum.

III. Hinc ex voto simul, & ex lege Ecclesia habens Ordines Sacros tenetur castitatem servare; & invalide contrahit matrimonium, quamvis noluerit vivere castitatem.

IV. Qui ante pubertatem susciperet Ordines Sacros, tenetur castitatem vivere; Qui vero in infantia, tenetur cum pervenerit ad usum rationis de statu amplectendo discernere.

V. Invalide Ordinatus ex defectu intentionis in Ordinante non tenetur ad castitatem servandam, eo quod voverit illam accessorie: Secus vero qui pariter invalide Professionem Religiosam emitteret.

VI. Suscipiens Ordines Sacros per medium gravem probabiliter invalide castitatem voverit; Unde potest matrimonium contrahere, & ad horas recitandas non obligatur. Sed probabilior est sententia opposita.

I. **A** Nnestimus hic impedimentum Ordinis, utpote Voti impedimento affine. Dirimit Ordo Sacer matrimonium contrahendum, non vero contractum; Unde si quis absque consensu uxoris post matrimonium ratum suscipiat Ordines Sacros, non ingrediendo Religionem, tenetur reddere, quamvis non possit petere debitum; & est Irregularis ex Extravag. Antiqua, de Voto. Verum Ecclesia Græca permittit quidem conjugatis suscipere Ordines Sacros, & uti matrimonio ante Sacros Ordines contracto; Irritum tamen est matrimonium post Sacros Ordines celebratum, etiam apud Græcos, non secus ac in Ecclesia Latina.

II.

II. Queritur nunc primo; Utrum ex voto tantum, an etiam ex Ecclesiae præcepto teneatur servare castitatem initiatus Ordine Sacro?

Respondeo, Valent. apud Perez disp. 27. sect. 2. putare, quod ex solo Ecclesiae statuto servare teneatur castitatem: Quod probat, quia si quis vellet suscipere Ordines, & non se obligare ad castitatem, adhuc ad castitatem teneretur; at non ex vi voti, seu propriae promissionis; ergo ex Ecclesiae statuto. Communiter tamen cum D. Th., & Sanch. lib. 7. disp. 27. docent, obligationem servandi castitatem haberi ex voto implicito, quod ex statuto Ecclesiae emitti debet a suscipiente Ordines Sacros; cum enim is sit usus Ecclesiae, ut suscipientes Ordines Sacros obligentur ad castitatem, consequenter qui vult illos suscipere, implicite vult castitatem promittere, seu vovere, etiamsi explicite illam non voveat: Quare ipsa voluntaria susceptio Ordinis Sacri secundum Ecclesiae leges censetur sufficiens emissio, ac solemnizatio Voti castitatis.

Hinc sequitur primo, quod qui vult suscipere Ordines Sacros, & expresse non intendit se obligare ad castitatem, peccet sacrilege, non solum quia indigne recipit Sacramentum Ordinis, sed etiam quia recipit sine dispositione ab Ecclesia requisita, idest sine promissione castitatis.

Sequitur secundo, quod si iste talis fornicetur, non peccet contra votum; sed peccet sacrilege speciali specie sacrilegii, ut notat Con. de Sacram. Ordinis dub. 3., quia peccat contra Ecclesiae statutum prohibens actus contra castitatem habenti Ordines Sacros ex speciali indecentia talis status, atque adeo ex motivo Religionis. Immo cum semper maneat obligatus ad emittendum votum castitatis, inde fit, ut continuum sacrilegium committat,

quousque tale votum non emiserit.

III. Sequitur tertio, quod iste talis invalide contraheret matrimonium, non ratione voti, cum illud non emiserit, sed ex lege, seu constitutione Ecclesiae reddentis inhabiles ad contrahendum matrimonium initiatos Ordinibus sacris.

Sequitur quarto, obligationem servandi castitatem in habente Ordines Sacros non oriri dumtaxat ex voto, sed etiam ex Ecclesiae lege; quae non solum præcipit, ut tale votum emittatur, sed etiam reddit invalidum matrimonium habentis Ordines Sacros, etiamsi non emiserit votum.

IV. Sequitur ultimo, quod si quis doli capax ante pubertatem suscipiat Ordines Sacros, obligari debeat voto solemnem castitatis, ut communiter docent cum Suar., Hurt., Perez contra Sanch. lib. 7. disp. 3. Etenim cum habeat usum rationis, debet, ut ceteri, obligari.

Neque dicas; Votum solemnem Religionis non obligat ante decimum sextum annum; ergo neque votum solemnem annexum Ordini Sacro: Negatur enim consequentia, quia in particularibus dispositionibus juris positivi argumentum a pari nihil concludit: Neque enim, quia in pervigilio Nativitatis S. Joannis Baptistae tenemur jejunare, idcirco tenemur etiam jejunare in pervigilio Nativitatis Beatae Virginis, quamvis hæc sit illo sanctior, & venerabilior.

Dubium est de Infantibus, qui ante usum rationis ordinantur in Sacris; Quamvis enim certum sit, quod illi valide ordinantur, & characterem recipiant, & simul certum sit, quod illi votum non emittant; Dubitatur tamen, An ex præcepto Ecclesiae, cum ad aetatem adultam pervenerint, obligandi sint ad castitatem, & invalide matrimonium contrahant?

Affirmant Hurt. disp. 16., Rebel.

Le

Ledesm. Sed communius cum Vasq., Suar., Sanch. lib. 7. disp. 30. negant; quia Ecclesiæ statutum solum obligat eos, qui voluntarie ordinantur, *ex cap. 1. Qui Clerici, vel voventes*: Unde poterit iste puer ante usum rationis ordinatus, cum fuerit sui compos, vel exercere Ordines Sacros, & sic tenetur castitatem vovere, & officium recitare; vel poterit velle matrimonium contrahere, & sic remanere perpetuo suspensus ab usu Ordinis.

Hinc sequitur, quod adultis, qui ordinantur in Sacris, cum ignorantia invincibili voti annexi Ordinibus Sacris, & cum ignorantia statuti Ecclesiæ reddentis Ordinatōs inhabiles ad contrahendum, sequitur, inquam, quod non solum invalide matrimonium contrahant, sed etiam obligentur ad votum emittendum, & ad recitandum officium, ut docent Sanch. disp. 27., & Bonac. quæst. 3. punct. 9. contra Vasq.; Etenim qui libere vult statum aliquem, vel aliquod munus suscipere, vult etiam implicite quæcumque tali statui, aut muneri sunt annexa, etiamsi de iis habeat ignorantiam; Quod si adultus involuntarie ordinaretur, quia vere Ordines non susciperet, nullam contraheret obligationem; & sic posset valide, & licite matrimonium contrahere, & ad horas recitandas non teneretur.

V. Dubium præterea est; An qui invalide ordinatur, verbi gratia, ex defectu intentionis in Ordinante, teneatur adhuc vi voti simplicis ad castitatem: Sicuti tenetur, qui invalide est professus, ex illo Principio, quod *Actus, qui non valet eo modo, quo fit, valet modo, quo valere potest.*

Communiter contra nonnullos negant; quia recipiens Ordines non intendit emittere votum castitatis, nisi quatenus tale votum necessario debet consequi Ordines Sacros; atque adeo tantum accessorie intendit vovere ca-

stilitatem; ergo si invalide recipit Ordines, votum revera non emittit; etenim accessorium non subsistit, non subsistente principali: Contra vero qui in Religione Professionem emittit, principaliter intendit vovere castitatem; unde si invalide proficitur, puta ex defectu ætatis, licet non teneatur voto solemnī, tenetur tamen voto simplici castitatis, juxta doctrinam Sanch. lib. 7. disp. 27. num. 13.; quia scilicet Professioni Religiosæ non est accessorium votum castitatis; (sicut est accessorium Ordini Sacro ex statuto Ecclesiæ) sed est essentialē, & principale.

Ex hac doctrina sequitur, quod si quis suscipiens Ordines minores castitatem voveat, eo quod putet iis Ordinibus esse annexum pariter votum solemne castitatis, revera nec voto solemnī, nec simplici ad castitatem teneatur, ut docet Sanch. lib. 7. disp. 31., Bonac. loc. cit., & alii contra non paucos; immo interveniente iusta causa, possit absque culpa ulla veniali matrimonium contrahere. Ratio est, quia iste talis non intendebat vovere castitatem, nisi quatenus credebatur, tale votum esse annexum Ordinibus minoribus; ergo cum revera non sit annexum, sequitur, quod tali voto non obstringatur.

VI. Quæritur etiam; An qui per metum gravem suscipit Ordines Sacros, teneatur ad castitatem, & invalide contrahat matrimonium?

Respondeo, Bonac., Sanch., Con., & alios negare; quia votum tali metu emissum jure Ecclesiastico est irritum, *ex cap. Perlatum, de iis, qua vi, metusve causa fiunt*; unde non obligatur ad castitatem vi voti; Neque obligatur ex præcepto Ecclesiæ; quia Ecclesia obligat ad castitatem illos tantum, qui sponte Ordines suscipiunt, ac privilegium Clericalibus uti volunt; Par enim est, ut qui sentit commo-

dum, sentiat & onus, ex Regula 55. de Regulis juris in 6. Et propter eandem rationem non inhabilitat talem personam ad contrahendum matrimonium; Nec obligat illum ad officium recitandum, nisi sublato metu, & coactione sponte amplectatur statum Clericalem.

Vasq. tamen tom. 3. in 3. part. disput. 236. cap. 3. cum Silv., & aliis affirmant teneri ad castitatem, tum ratione voti, tum ratione præcepti: Tenetur quidem ratione voti; quia jure Ecclesiastico solum irritatur votum emissum in Religione per gravem metum, non vero votum in susceptione Sacri Ordinis sic emissum: Tenetur etiam ratione præcepti Ecclesiastici; quia qui per metum gravem Ordines suscipit, libere consentit ad Ordines suscipiendos; (cum metus non tollat libertatem, & voluntarium simpliciter) atque adeo consentire etiam debet ad votum castitatis, & ad obligationem inde provenientem.

Neque dicas: Præceptum Ecclesiasticum cum gravi metu non obligat; Nam contra est, quia in casu nostro Ecclesia tantum accessorie obligat ad castitatem illum, qui voluntarie, licet coactus, suscipit Ordinem Sacrum; Quare si voluntarie ordinatur, voluntarie etiam suscipere debet obligationem servandi castitatem; cum accessorium sequi debeat principale.

ARTICULUS VI.

De Impedimento Cognationis.

- I. Cognatio triplex est, Spirituales, Legalis, & Naturalis, juxta triplicem modum, quo persona possunt esse propinque inter se.
- II. Explicatur quousque cognationes ista matrimonium dirimant.
- III. Plura requiruntur, ut spiritualis cognatio contrahatur.

IV. Spirituales cognatio a Patris non contrahitur, si baptismus conferatur privatim; aut si in Ecclesia solum suppleantur solemnitates. Baptizans autem illam contrahit, etiam in baptismo privato. Quid si Pater filium baptizet?

V. In baptismo, in quo Patris suscipit puerum per Procuratorem, probabilis solus Principalis cognationem contrahit.

VI. Si plures puerum teneant in baptismo, quisnam contrahit cognationem?

VII. Cognationis Legalis impedimentum probabilis per solam adoptionem perfectam contrahitur.

VIII. Num sit jure natura irritum matrimonium inter fratrem, & sororem?

IX. Quid de Matrimonio inter Avum, & Nepotem? Aut inter Affines in primo gradu?

X. Quid de matrimonio inter Patrem, & filiam?

I. **T**riplex datur Cognatio, Spiritualis; Legalis, & Naturalis; quia propinquitas personarum oriri potest vel vi Sacramentorum, vel vi legis, vel ex ipsa natura.

II. Cognatio Spiritualis est propinquitus quarundam personarum ex statuto Ecclesiæ surgens propter collationem, & susceptionem Baptismi, & Confirmationis. Nam sicut per generationem naturalem contrahitur cognatio naturalis; ita per generationem spiritualem factam in his Sacramentis contrahitur cognatio spiritualis: Proinde dirimitur matrimonium inter baptizantem, & baptizatum, inter baptizantem, & Patrem, & Matrem baptizati; & eodem modo inter susceptorem, & susceptum, atque hujus patrem, & matrem; non vero inter susceptores ipsos; Et idem dicas in Sacramento Confirmationis ex Tri-

Trident. sess. 24. Olim cognatio spiritalis erat triplex, Paternitas, Compaternitas, & Confraternitas. Paternitas erat inter baptizantem, aut confirmantem, ac suscipientem, & baptizatum, aut confirmatum; Unde illi dicti sunt Patrini. Compaternitas erat inter baptizantem, confirmantem, suscipientem, & patrem, & matrem baptizati, aut confirmati; unde dicti sunt compatres, & commatres. Confraternitas erat inter filios baptizantis, confirmantis, suscipientis, & baptizatum, aut confirmatum. Trident. loc. cit. tamen sustulit Confraternitatem, & reliquit tantum paternitatem, & compaternitatem, & decrevit, ut unus tantum esset susceptor, sive vir, sive mulier, aut ad summum unus, & una, qui baptizatum, aut confirmatum suscipiant.

Cognatio legalis est propinquitatis quarundam personarum confurgens ex adoptione; dirimitque matrimonium inter adoptantem, & adoptatum, eisque descendentes usque ad quartum gradum: Probabile tamen est ex Dian. part. 9. tract. 6. resol. 54., quod post Trident. dirimat solum usque ad secundum gradum inclusive: Dirimit etiam inter uxorem adoptantis, & adoptatum, & viceversa inter uxorem adoptati, & adoptantem; sicut inter filios adoptantis, & adoptatum: Si tamen filii adoptantis emancipentur, aut eorum pater moriatur, cessat cognatio, atque adeo impedimentum, ut notat Bonac.

Cognatio naturalis est propinquitatis personarum orta ex hoc, quod personæ ab eodem stipite proximo per naturalem generationem descendant. Hæc cognatio olim dirimebat matrimonium usque ad septimum gradum; nunc vero post Lateranense sub Innoc. III. dirimit solum usque ad quartum gradum lineæ transversalis inclusive; Nam gradus omnes lineæ rectæ pro-

babile est, jure naturæ esse prohibitos; sicut & primum gradum lineæ transversæ.

Ita tamen numerantur gradus lineæ rectæ, ut tot gradibus distare unus dicatur ab alio, quot generationibus inferior a Superiore descendit: Verbi gratia, quia filius descendit a Patre per unicam generationem, dicitur filius uno gradu distare a Patre, seu esse illi consanguineus in primo gradu lineæ rectæ; quia vero nepos descendit ab Avo per duas generationes, ideo consanguineus est illi in secundo gradu; Et eadem ratione Pronepos Proavo est consanguineus in tertio gradu; & Abnepos ab Abavo distat in quarto; sic etiam ab Atavo, Tritavo, & aliis Majoribus.

Gradus vero lineæ transversæ ita numerantur, ut tot gradibus personæ distent inter se, quot gradibus distant a communi stipite: Verbi gratia, duo fratres dicuntur consanguinei in primo gradu; quia uno gradu distant a Patre stipite communi: Econtra Patrueles, & Consobrini dicuntur esse in secundo gradu consanguinitatis; quia a communi stipite, hoc est ab Avo duobus gradibus, seu duabus generationibus distant; Sic etiam Patruus, & Nepos sunt in secundo gradu; quia nepos, qui magis distat ab Avo communi stipite duobus gradibus distat: Verum quia Patruus uno tantum gradu distat ab Avo stipite communi, idcirco Nepos, & Patruus dicuntur habere consanguinitatem primi in secundum gradum: Et idem dicas de Amita, & Matertera cum Nepote: Præterea filii Patruelium, & Consobrinarum dicuntur esse in tertio gradu consanguinei; quia tribus gradibus distant a communi stipite, hoc est a Proavo, & sic de reliquis. Jus tamen civile computat gradus utriusque Consanguinei, & dicit, Fratres inter se distare duobus gradibus, Pa-

R - truum

trum a Nepote tribus, Patruelis quatuor, filios Patruelium sex; His explicatis

III. Quæritur primo; Quænam conditiones requirantur, ut contrahatur cognatio spiritualis?

Respondeo ex Bonac., Con., & aliis; Primo requiri, ut ii, inter quos contrahenda est cognatio spiritualis, sint baptizati; aliter cum non sint subditi Ecclesiæ, non contrahunt tale impedimentum jure Ecclesiastico introductum: Immo qui tenet alterum in confirmatione, debet esse etiam confirmatus, ex cap. *In baptisate, de consecratione*; Debet præterea habere usum rationis; aliter non posset habere sufficientem intentionem obeundi munus suum.

Secundo requiritur, ut Susceptor sit a Parentibus, vel a Parocho designatus: Debent quidem illum designare Parentes; sed in defectum Parentum, potest illum designare Parochus ex Trident.

Tertio requiritur, ut Susceptor teneat manibus susceptum, dum baptizatur, aut confirmatur; vel saltem, ut immediate ex baptizantis manibus suscipiat, ex declaratione Congregationis Cardinalium; aliter non dicetur suscipere, vel levare puerum de Sacro fonte. Præterea requiritur, ut susceptor id faciat animo obeundi munus Susceptoris; quamvis non requiratur, ut id faciat animo contrahendi cognationem spiritualem, nec sit necesse, ut Patrum respondeant in Catechismo, ut communiter docent contra Sylvest.

IV. Quarto requiritur, ut Sacramentum conferatur; Unde quando puer domi baptizatur, & in Ecclesia suppletur solemnitates, non contrahitur cognatio ab eo, qui illum suscipit in Ecclesia; quia is vere non est susceptor in baptismo: Si tamen in Ecclesia rebaptizetur sub conditione, contrahitur cognatio.

Quinto demum requiritur, ut Susceptor puerum teneat, dum baptizatus solemniter administratur: Unde quando privatim domi baptizatur, Patrini non contrahunt hanc cognationem; ut docent communius cum Suar., Sanch. contra Navar., Con., Sà, Gætierz. Et ratio est, tum quia Ecclesia instituit susceptores solum in baptismo solemniter, ut constat ex Trident. loc. cit.; tum etiam, quia communiter non vocantur Compatres, & Patrini, nec tales habentur, qui suscipiunt puerum in baptismo privato. Verum qui privatim est baptisus, Miniter, cognationem contrahit; cum talis cognatio universim ex collatione veri baptisus surgat: Unde fit, quod si in extrema necessitate Pater baptizet filium suæ concubinæ; non possit postea matrimonium cum illa contrahere. Si vero Pater in extrema necessitate baptizet filium suæ uxoris, non impeditur a petendo debito; quia non debet hanc pœnam parere ætus ille virtutis: Si tamen filium sine necessitate baptizet, aut suscipiat, peccat quidem graviter, sed probabiliter nec impeditur a debito petendo; ut docent Suar., Con. disp. 34. dub. 8., & alii contra plures graves Doctores, ut dicemus quæst. 7. art. 3.

V. Dubium est primo; Quisnam contrahat cognationem spiritualem, quando aliquis mittit Procuratorem ad suscipiendum infantem, Principalisne, an Procurator, an neuter?

Sanch. lib. 7. disp. 59., & alii existimant, quod neuter; non enim Procurator, quia alterius nomine suscipit; Nec Principalis, quia vere non suscipit puerum de Sacro fonte, cum illum non tangat; In pœnis autem benigna interpretatio facienda est, ex *Regula 49. juris in 6.* Alii putant, quod solus Procurator cognationem contrahat; quia is vere tangit, & suscipit puerum.

Probabilis tamen docent Bonac., Con., Sa, Rebel., quod solus Principalis illam contrahat ex declaratione Cardinalium: Et ratio est, quia qui per alium facit, per seipsum facere censetur, *ex leg. Licet, de constitutione pecunie.*

Neque dicas: Si Parochus alium destinet, qui suo nomine puerum baptizet, Parochus non contrahit cognationem spirituales; ergo neque si Principalis destinet Procuratorem ad puerum suscipiendum.

Nam concessio antecedente, negatur consequentia. Disparitas patet; quia qui baptizat, non potest nomine alterius hominis baptizare; sustinet enim immediate personam Christi, & est verus minister baptismi; unde iste cognationem contrahit, & non Parochus, qui solum dare potest licentiam, non vero constituere illum Procuratorem ad conferendum baptismum: Contra vero in casu nostro.

VI. Dubium est secundo; Quando plures tenent puerum in baptismo, omnino, an aliqui; Et quanam contrahunt hanc cognationem?

Respondeo, illam contrahi solum a designatis, quamvis contra voluntatem Parochi: Si tamen plures, quam unus, & una sint designati, prius vir, & prima mulier ex designatis, qui puerum tangunt, illam contrahunt; Quod si plures simul puerum tangant, putant aliqui, neminem cognationem contrahere; quia nemo obit illud munus juxta formam a Trident. præscriptam: Communiter tamen cum Sanch., Bonac., Con. docent, quod omnes illam contrahant ex declaratione Cardinalium; nam quamvis Trident. prohibeat, ne plures id munus obeant, factum tamen non irritat.

VII. Queritur secundo; Utrum impedimentum cognationis legalis oria-

tur solum ex adoptione perfecta, an etiam ex imperfecta?

Pro responsione notandum primo, Adoptionem esse legitimam assumptionem extraneæ personæ in filium, vel nepotem; neque enim potest quis adoptari in fratrem, vel parentem, *ex leg. Nec apud, Cod. de hereditatis constitutione.*

Notandum secundo, ad adoptionem requiri primo, ut adoptans non sit femina; secundo, ut sit sui juris, & major viginti quinque annis; nam usque ad vigesimum quintum annum jure communi non habet administrationem bonorum, exceptis castrensibus, vel quasi castrensibus. Tertio, ut excedat adoptatum saltem decem, & octo annis, & quod possit esse ejus Pater carnalis: Quare etiam Sacerdos potest adoptare; non tamen frigidus, & qui ex alio defectu naturali habet impotentiam ad generandum; cum adoptio sit instituta ad suppleendum defectum filiorum.

Notandum ultimo, Adoptionem perfectam dici illam, qua adoptatus transit in potestatem adoptantis, sique ejus hæres necessarius etiam ex testamento; quod fit auctoritate suprema Principis. Dicitur vero adoptio imperfecta, seu simplex, qua adoptatus non transit tanquam filius in potestatem adoptantis, nec est ejus hæres necessarius ex testamento, sed solum ab intestato; & fieri potest auctoritate Magistratus inferioris. His explicatis.

Respondeo, Hurt., Rebel., Pal. apud Dian. part. 9. tract. 6. resol. 54. docere, etiam ex adoptione imperfecta oriri impedimentum cognationis legalis; quia etiam adoptio imperfecta est vera adoptio. Sed communius cum Sanch., Reginald., Bonac., Perez negant, quia cum matrimonium sit materia favorabilis, impedimenta retrahenda sunt: Et omnia.

omnia jura, quæ in contrarium adducuntur, explicari possunt de adoptione perfecta. Propter eandem rationem communiter docent, cognationem hanc non oriri inter Arrogatum, seu Adoptatum, & filiam illegitimam adoptantis.

VIII. Quæritur tertio; quodnam matrimonium inter consanguineos sit irritum jure naturæ, ita ut nec inter Infideles sit validum, nec possit Pontifex ad illud dispensare?

Respondeo, certum omnino esse, quod etiam matrimonium contractum ex dispensatione Pontificis inter Patrum, vel Avunculum, & Nepotem, sit validum; cum in dies Pontifex in eo dispenset. Dubium quidem solum est, an sit jure naturæ irritum matrimonium inter consanguineos in primo gradu lineæ rectæ, puta, inter Patrem, & filiam, inter Avum, & Nepotem, & inter consanguineos in primo gradu lineæ transversæ, puta, inter fratrem, & sororem? Et idem quæritur de affinibus in primo gradu; Utrum scilicet Titius mortua Berta uxore possit valide contrahere matrimonium cum sorore Bertæ ex dispensatione Pontificis?

Circa matrimonium inter fratrem, & sororem esse jure naturæ irritum, & indispensabile, docent Vasq., Sanch., Rebel., Bonac. apud Dian. part. 8. tract. 9. resol. 70. Sed probabilius Hurt., Pont., Præposit., Perez apud eundem negant; cum Deus voluerit genus humanum propagari per matrimonium inter fratres, & sorores, videlicet inter filios, & filias Adami, & Evæ.

Neque dicas; Apud omnes gentes matrimonium inter fratrem, & sororem prohibetur; ergo jure naturæ est irritum.

Nam primo falsum esse antecedens, docet Dian. loc. citat., cum apud Ægyptios, & Athenienses permitte-

retur; immo apud Judæos olim illud permitti, videntur ostendere verba illa, quæ dixit Thamar filia David fratri suo Amon 2. Regum 13. *Noli frater mi, noli opprimere me, vel facere stultitiam hanc, quin potius loquere ad Regem, qui non negabit mi tibi*: Secundo concessio antecedente negari potest consequentia; ex eo enim, quod prohibeatur apud omnes gentes tale matrimonium, sequitur solum, quod ferat secum indecentiam, quæ sine gravissima necessitate non possit cohonestari; Sicut fert aliquam indecentiam, quod idem ducat successive duas sorores, quod Privignus ducat Novercam, aut Vitricus Privignum; quod matrimonium infidelium consummatum dissolvatur; quod habens votum simplex castitatis contrahat matrimonium; & tamen in his omnibus casibus Pontifex potest dispensare; ergo etiam in casu nostro. Quædam enim sunt prohibita jure naturali primario, verbi gratia, odium Dei, libido contra naturam, mendacium, &c., quæ nulla ratione cohonestari possunt; quædam vero sunt prohibita jure naturali secundario, verbi gratia, furtum, occisio Innocentis, Polygamia, Dissolubilitas matrimonii, &c. quæ scilicet ex aliqua causa cohonestari possunt, ut diximus quæst. 3. art. 3. Quamvis enim homicidium, verbi gratia, sit contra naturam, tamen licite Abraham volebat occidere Isaac, & licite Judex occidit reum; Eodem pacto discurrendum in casu nostro, videlicet matrimonium inter fratrem, & sororem esse contra jus naturæ secundarium, ita ut concurrente urgentissima causa, possit etiam Pontifex in eo dispensare; cum non sit id prohibitum Pontifici a Deo; Sicut prohibitum est in lege nova, quod possit Pontifex dispensare in Polygamia, aut in dissolutione matrimonii consummati inter fideles; ut con-

stat

stat ex illo : *Quod Deus conjunxit , homo non separet .*

Notandum tamen , quod Pontifex requisitus ad dispensandum in matrimonio inter fratrem , & sororem , nunquam voluit dispensare ; ut notat Bonac. num. 12. ; Quod signum est , causam justam ad dispensandum debere esse gravissimam , quæ vix accidit .

IX. Ex hac doctrina inferitur , quod possit etiam Pontifex ex urgentissima causa dispensare in matrimonio inter Avum , & Nepotem ; ut docet Sanch. lib. 7. disp. 51. , Bonac. , Dian. part. 8. tract. 1. resol. 69. contra Con. disp. 32. Ratio est , quia participatio sanguinis , quæ provenit a stipite , & transfunditur in descendentes , eo debiliior est , quo pluribus per gradus communicatur ; consequenter , etiam si matrimonium inter consanguineos in primo gradu lineæ rectæ esset contra reverentiam Parentibus debitam , & jure naturæ irritum , non videtur tamen esse irritum in secundo , tertio , & aliis gradibus lineæ rectæ ; Quare inter infideles validum est matrimonium Bertæ cum suo Avo , Proavo , Abavo , necnon cum suo Nepote , Pronepote , & Abnepote ; & inter fideles etiam est validum extra quartum gradum lineæ rectæ , videlicet Bertæ cum suo Atavo , Tritavo , &c. si forte viverent .

Dices cum Con. *In lege Nuptia 53. ff. de ritu nuptiar.* dicitur , Jure Gentium (quo vocabulo Jurisconsulti appellant Jus naturæ) inter ascendentes in infinitum incestuosas nuptias contrahi , easque consistere non posse ; quia scilicet omnes ascendentes dicuntur vere Parentes , seu genitores , & debetur iis naturaliter idem honor , qui debetur Patri , & Matri : Immo secundum recentissimam consuetudinem major honor debetur illis , tanquam veris , & altioribus principibus ; ut propterea apud omnes gen-

tes fuerint abominabilia hæc matrimonia non minus , quam Patris cum filia : Ex quo sequitur , quod si Adam resurgeret , invalide matrimonium cum quacumque contraheret .

Respondeo tamen ex Sanch. , falsum esse , quod jure gentium incestuosæ sint nuptiæ cum ascendentibus in linea recta ; sunt quidem indecentes , non secus ac inter fratrem , & sororem ; sed data urgentissima causa possunt cohonestari . Nec refert , quod jus civile illas prohibeat ; Nam solius juris Canonici est , stabilire impedimenta matrimonii inter fideles ; ita ut jus civile quoad hoc non liget fideles , nisi expressè jure canonico approbetur ; ut ostendit Sanch. lib. 7. disp. 3. At jus Canonicum irritat solum matrimonium inter consanguineos usque ad quartum gradum , non distinguens , an sit ascendentium , vel collateralium ; ergo matrimonium cum ascendentibus extra quartum gradum non est irritum . Ad id , quod additur , dico , Avum esse principium per accidens Nepotis , & potius est conditio applicans Patrem productivum filii , quam sit principium filii ; & ideo non debetur Avo illa naturalis reverentia , quæ debetur Patri , qui est principium per se : Solum reverentia politica major est respectu Avi , quam respectu Patris ; quia Avum , ut primum dominum , & primum in gubernando principium revereri debemus .

Eodem modo discurrendum de matrimonio inter affines in primo gradu ; præsertim cum sciamus , quod Pontifex in multis casibus dispensavit , ut idem post matrimonium cum una sorore consummatum , illa mortua , duceret secundam sororem ; necnon quod eadem fœmina nuberet eodem modo duobus fratribus , ut videre est apud Dian. part. 8. tract. 1. resol. 68. ; ubi ostenditur ab omnibus pene A-

cade-

eadem. Orbis Christiani approbatam fuisse dispensationem Julii II., quod Henricus VIII. Rex Angliæ nuberet Catharinæ filia Regis Hispaniarum Viduæ Principis de Galles fratris ejusdem Henrici. Verum quidem est, S. Joannem Baptistam dixisse Herodi Matth. 14. *Non licet tibi habere uxorem fratris tui*; Sed id non licebat, vel quia Herodes habebat illam adhuc vivo fratre suo, ut exponit Hieronymus; vel, ut alii, quia contra legem Judaicam habebat talem uxorem; Nam Levit. 18. prohibebatur, fratrem copulari uxori fratris defuncti, quando frater reliquerat semen, ut acciderat in casu nostro.

X. Quærendum superest, non quidem ad praxim, sed ad profundam intelligentiam doctrinæ; An jure naturæ irritum sit matrimonium inter Patrem, & filiam, vel inter matrem, & filium; ita ut Pontifex in eo dispensare non possit, etiam si in Orbe solus Pater, & filia essent superstites, & ipse Pontifex esset inhabilis ad generandum?

Respondeo, Perez disp. 38. sect. 3. docere, quod in tali casu nec Deus ipse posset dispensare, eo quod tale matrimonium sit intrinsece malum, non secus ac mendacium, & libido contra naturam. Verum quamvis communiter Doctores, & Juristæ doceant, esse jure naturæ irritum tale matrimonium, ita ut Pontifex in eo dispensare non possit; multi tamen cum Pont., Henr., Filliuc., Sanch. lib. 7. disp. 51., & aliis apud Dian. part. 8. tract. 1. resol. 71. docent, quod possit etiam ex urgentissima causa illud cohonestari; sicut occisio innocentis cohonestatur, accedente Dei præcepto. Unde docent, in casu extremæ necessitatis propagandi genus humanum matrimonium inter Patrem, & filiam esse licitum; quia in

in tali casu potius prævaleret obligatio conservandi genus humanum, quam obligatio non contrahendi cum Parentibus, orta ex reverentia naturali illis debita. Nam damnum privatum irreverentiæ Paternæ confurgens ex tali matrimonio debet cedere, & cohonestari propter bonum commune conservationis speciei humanæ, quod est altioris ordinis.

Hinc fit, quod in tali casu Pontifex non dispensaret, sed solum declararet obligationem naturalem non contrahendi cum Parentibus cedere de facto alteri præstantiori obligationi naturali conservandi genus humanum; Sicut obligatio naturalis non occidendi innocentem cedit alteri præstantiori obligationi naturali obediendi præcepto Dei, qui est Dominus vitæ innocentis: Contra vero in matrimonio inter fratrem, & sororem, ac inter Avum, & Nepotem, necnon in primo gradu affinitatis potest absolute Pontifex dispensare; Nec si ea matrimonia inter Infideles contrahantur, sunt jure naturæ irrita, sed solum de facto sunt irrita jure positivo, in quo Pontifex Legislator potest dispensare, ut offendimus contra nonnullos.

ARTICULUS VII.

De Impedimento Affinitatis.

- I. *Quid sit Affinitas? Et quomodo Affinitas non pariat Affinitatem?*
- II. *Ea dirimit Matrimonium usque ad quartum gradum, si oriatur ex copula licita; usque ad secundum vero, si ex fornicaria.*
- III. *Si matrimonium sit ratum, & non consummatum, contrahitur impedimentum publica honestatis usque ad quartum gradum, non vero affinitatis.*
- IV. *Probabilius non est jure naturali irritum matrimonium inter Præ-*
gnum,

gnum, & Novercam.
 V. Affinitas matrimonio superveniens
 quid ferat?

I. Impedimentum affinitatis impedimento cognationis annectimus propter connexionem, quam habent. Est autem Affinitas vinculum, seu propinquitas Personarum orta ex carnali copula licita, vel illicita; Si enim Titius cognoscit carnaliter Bertam, eo ipso fit affinis cum consanguineis Bertæ in eo gradu, in quo sunt cum Berta consanguinei; Verbi gratia, quia Soror Bertæ est illi consanguinea in primo gradu, ideo soror Bertæ fit affinis Titio in primo gradu; & quia consobrina Bertæ est illi consanguinea in secundo gradu, ideo fit Titio affinis in secundo gradu; Et idem dicas de Berta relate ad consanguineos Titii: Notandum tamen, quod consanguinei Titii cum consanguineis Bertæ nullam contrahant affinitatem; Verbi gratia, Frater Titii non fit affinis Sorori Bertæ, quia affinitas non parit affinitatem. Hinc duo fratres possunt ducere duas sorores, necnon Pater, & filius ducere possunt matrem, & filiam: Eodem modo Titius mortua Berta conjuge potest ducere in uxorem Tereciam cognatam Bertæ, seu quæ fuerat uxor fratris Bertæ.

II. Queritur nunc primo; Usque ad quem gradum Affinitas sit impedimentum dirimens matrimonium?

Respondeo, ex copula licita hoc impedimentum dirimere matrimonium usque ad quartum gradum; ex copula vero fornicaria illicita dirimere usque ad secundum gradum. Unde Titius, mortua Berta uxore, nequit ducere ejus sororem, nec consobrinam, nec filiam consobrinæ, nec neptem consobrinæ, aut aliam consanguineam Bertæ in quarto gradu: Si tamen Titius cognoscat illicite Te-

resiam, nec ejus sororem, nec consobrinam ducere potest, nec aliam consanguineam Tereciæ in secundo gradu.

III. Notandum tamen, affinitatem contrahi dumtaxat ex matrimonio consummato, non vero ex rato; quia affinitas oritur, ut diximus, ex copula, & quidem ex copula apta ad generationem, per quam conjuges fiunt una caro, ex cap. *Debitum 5. de Bigamis*; Ex matrimonio autem rato solum oritur impedimentum publicæ honestatis dirimens etiam matrimonium usque ad quartum gradum.

IV. Dubium est; Jure Ecclesiastico, an jure naturæ affinitas dirimat matrimonium in primo gradu saltem lineæ rectæ? Diximus art. super., certum esse, quod affinitas jure solum Ecclesiastico dirimat matrimonium in primo gradu lineæ transversalis; cum certum sit contra hæreticos, potuisse Pontificem Julium II., dispensare, quod Henricus VIII. Rex Angliæ duceret uxorem Catharinam, quæ fuerat uxor sui fratris; & Genes. 29. habemus, Jacob duas sorores duxisse, Liam, & Rachelem. Quare difficultas solum est, an jure naturæ affinitas dirimat matrimonium in primo gradu lineæ rectæ, Verbi gratia, inter Privignum, & Novercam; sicut jure naturæ, ut diximus, consanguinitas in primo gradu lineæ rectæ dirimit matrimonium? Quamvis Valent., & Con. id asserant; probabiliorem tamen censeo sententiam negativam, quam defendunt Sanch. lib. 7. disp. 66.; Henr., Bonac.; tum quia non apparet tanta indecentia in hoc, quod Privignus ducat Novercam, quanta in eo, quod filius ducat matrem in uxorem; tum etiam quia, ut notat Perez disp. 31. sect. 2., aliquando matrimonia Privigni cum Noverca celebrata sunt: Et Concilium Agatense can. 61 licet prohibeat matrimonium inter Privignum,
 &

& Novercam, simul tamen praecipit, ne huiusmodi matrimonia ante talem prohibitionem contracta dissolvantur; quod evidenter demonstrat, talia matrimonia non esse iure naturae irrita.

V. Quæritur secundo; Quem effectum pariat affinitas superveniens matrimonio; Verbi gratia, si Titius committat incestum cognoscendo sororem, vel consobrinam suæ uxoris?

Respondeo, duplicem esse effectum talis incestus; Primus est, quod Titius non possit petere debitum a sua uxore, antequam dispensetur, saltem a Mendicante privilegiato; quamvis possit, & teneatur reddere debitum. Secundus est, quod mortua uxore, non possit aliam ducere, ex cap. i. de eo, qui cognovit consanguineam; quod si aliam ducat, non potest ab ea petere debitum: Quamvis hæc poena ex Sanch. lib. 7. disp. 17. non sit in usu.

ARTICULUS VIII.

De Impedimento Criminis, & Raptus.

- I. Crimen Homicidii, Adulterii, & Raptus matrimonium dirimunt.
- II. Plura requiruntur, ut Homicidium pariat hunc effectum.
- III. Quid requiritur, ut Adulterium dirimat Matrimonium?
- IV. Promissio facta a Titio femina de illa ducenda post mortem suæ uxoris est illicita simul, & invalida.
- V. Raptus quid sit? Et quando matrimonium dirimat?
- VI. Validum est matrimonium inter Raptores, & Raptam, si ea volente, & invito dumtaxat parentibus rapiatur.

I. Impedimentum Criminis est Ecclesiasticum; unde apud Infideles matrimonium non dirimit. Cri-

men autem, quod inter fideles matrimonium dirimit, duplex est iure antiquo, videlicet Homicidium, & Adulterium, quibus iure novo ex Trident. additum est tertium, videlicet crimen Raptus.

II. Quæritur nunc primo; Quanam condiciones requirantur, ut homicidium dirimat matrimonium?

Respondeo cum Bonac., & aliis communiter, ad hoc, ut matrimonium Titii, verbi gratia, cum Terefia sit invalidum, requiri primo, ut Titius occiderit Bertam suam uxorem, vel per se, vel per alium: (& eadem est ratio, si Berta occiderit suum maritum, ut invalide cum alio contrahat) Secundo, ut tam vir, scilicet Titius, quam femina, videlicet Terefia, qui matrimonium contrahunt, conspiraverint in mortem primæ uxoris, puta Bertæ; unde si solus Titius, vel sola Terefia machinata sit mortem Bertæ, matrimonium non dirimitur, nisi quando cum homicidio simul intercessit adulterium. Tertio, ut machinatio mortis Bertæ facta sit ad eum finem, quod contrahatur matrimonium cum Terefia. Addit Perez, & Vasq. quod quando committitur ab his homicidium cum intentione contrahendi matrimonium, talis intentio debeat manifestari exteriorius, ut talem poenam inducat. Ratio est, quia cum Ecclesia non iudicet de internis, non apponit impedimenta matrimonii propter solos actus internos.

III. Quæritur secundo; In quibus casibus adulterium dirimat matrimonium?

Respondeo, dirimere matrimonium primo, quando præter adulterium intervenit homicidium alterius conjugis commissum ad hunc finem, ut inter adulteros matrimonium contrahatur, ut modo diximus. Secundo, quando præter adulterium intercedit, seu potius

tius intentatur matrimonium inter adulteros, vivente conjuge alterius; requiritur tamen, ut uterque conscius sit, quod copula, quam habent, sit adulterium, eo quod conjux alterius sit superstes. Tertio, quando præter adulterium intervenit promissio matrimonii inter adulteros, sive promissio facta sit ante, sive ab uno tantum adultero, sive ab utroque, ut docent communiter contra Henr.; dummodo promissio non fuerit ficta, ut docet Bonac. contra Sanch., & fuerit acceptata.

IV. Notandum tamen, quod si Titius promittat Teresiam matrimonium contrahendum post mortem Bertæ suæ uxoris, peccat tam Titius promittens, quam Teresia acceptans, ut docent communiter cum Sanch. ex cap. final. de eo, qui duxit in matrimonium. Ratio est, quia daretur ansa captandæ mortis Bertæ; immo talis promissio non solum esset illicita, sed etiam invalida, ex Sanch., & Bonac.; cum jus tali promissioni resistat, ex leg. final. ff. de Pactis.

V. Quæritur tertio; Quid sit Raptus, & quando dirimat matrimonium?

Respondeo, Raptum esse proprie, quando Persona aliqua per vim de loco in locum adducitur, ut Raptor illam habeat in sua potestate: In hoc enim Rapina distinguitur a furto, quod per Rapinam inferatur vis aut Domino, aut illi, cui res, quæ surripitur a Domino, commissa est; secus vero per furtum: Quare si Titius rapuit hoc pacto Bertam, ipsa repugnante, vel causa matrimonii, vel saltem (ut docet Sanch., & Sâ contra Perez) causa libidinis, matrimonium cum illa est invalidum, donec Berta extra Titii potestatem adducta, ac loco tuto, & libero restituta, plene liberè in illud consentiat; tunc enim valide contrahunt, ex Tridentino sess. 24. cap. 6.: Ubi additur, quod Raptor

Pars VII.

debeat illam docere arbitrio Judicis, sive eam ducat, sive non; & tam Raptor, quam præbentes illi auxilium, aut favorem ipso jure sint excommunicati, & perpetuo infames, ac omnium dignitatum incapaces. Omnes tamen hujusmodi pœnæ requirunt sententiam Judicis, ut incurrantur; pro ut docent communiter cum Sanch. disp. 13., præter excommunicationem, quæ incurritur ipso facto.

VI. Quæritur ultimo; An si fœmina rapiatur ipsa volente, sed parentibus invitis, matrimonium dirimatur?

Respondeo cum Sanch. loc. cit., Hurt., Con. contra nonnullos, matrimonium inter Raptorem, & sic raptam non esse irritum; quia Trident. suo decreto constituente hoc impedimentum voluit tantum consulere libertati matrimonii, ad quam solius fœminæ liber consensus requiritur.

ARTICULUS IX.

De Impedimento disparitatis Cultus.

- I. *Matrimonium fidelis cum non baptizato est irritum; cum hæreticis tamen est illicitum: esto consuetudine in multis locis permittatur, si non sit periculum perversionis; nec pactum ineatur, quod aliqui ex filiis hæresi adhareant.*
- II. *Si alter ex conjugibus Infidelibus ad fidem convertatur, dissolvitur vinculum conjugale, si nolit alter sine injuria Creatoris cohabitare, aut si simpliciter cohabitare nolit.*
- III. *Si tamen velis cohabitare pacifice, probabilius tenetur fidelis discedere quoad torum.*
- IV. *Horum filii, si careant usu rationis, conjugem fidelem sequi debent; si vero sunt præditi usu rationis, liberum est illis sequi parentem, quem malunt. Quod si de rationis usu*

S

dubi.

dubitetur; adhuc debent fidelem parentem sequi.

I. **I**ritum est jure Ecclesiastico matrimonium baptizati cum non baptizato: Contra vero matrimonium catholici cum haeretico, vel cum Apostata, vel cum excommunicato est solum illicitum propter periculum perversionis, & ob malam prolis educationem, &c. Ubi tamen consuetudine universalis cognita, & tolerata a Pontifice receptum est, ut permixtim Catholici cum haeticis matrimonium contrahant, (ut accidit in multis Germaniae, Galliae, & Poloniae locis) videtur cum Sanch. disp. 62. Perez, Tambur. lib. 2. Decalogi cap. 1. §. 5., id licitum esse, cessante periculo perversionis; quia usus in contrarium potuit legem hanc Ecclesiasticam abrogare: Illicita tamen, & irrita essent pacta, quod aliqui tantum ex filiis nascituris adhæreant fidei catholicae, alii vero adhæreant haeresi; sunt enim hæc pacta contra jus divinum, quod postulat, ut Parentes præbeant remedia ad salutem filiis usurationis carentibus.

II. Quæritur nunc primo; Utrum conjuges infideles non baptizati, si ad fidem convertantur, sint separandi?

Respondeo, si uterque ad fidem convertatur, perseverare debent in suo matrimonio, si valide sit illud contractum. Et ratio est, quia matrimonium Infidelium est verum matrimonium, nec est ratio, cur dissolvatur, quando uterque ad fidem convertitur: (An autem, & quando tale matrimonium evadat Sacramentum? diximus quæst. 3. art. 1.) Si vero alter tantum conjugum Infidelium ad fidem convertatur, in eodem etiam matrimonio permanere debent, nisi detur causa, propter quam dissolvi possit; Est autem duplex causa illud dissolvendi, ex cap.

Gaudemus, de divortiiis. Prima, si infidelis non vult habitare cum fidele; Secunda, si volens habitare, non vult habitare nisi cum injuria Creatoris, (scilicet audiendo nomen Dei, aut Christi cum despectu, illud blasphemando, & retrahendo familiam ab ejus cultu, aut pertrahendo conjugem fidelem ad peccatum) in his enim casibus potest baptizatus suum conjugem deserere, & novum matrimonium inire: Quod deducitur ex 2. ad Corinth. 7., ubi dicitur: *Si quis frater uxorem habet infidelem, & hoc consentit habitare cum illo, non dimittat illam; quod si Infidelis discedit, discedat, videlicet dissolvendo vinculum matrimoniale, ut constat ex verbis sequentibus: Non enim servituti subiectus est frater, aut soror in hujusmodi; Idque etiam videntur docere verficuli illi relati in Glossa cap. 4. de divortiiis.*

Desere spernentem, & blasphemare volentem,

Vel te credentem scelus ad mortale trahentem;

Nam sunt absque mora sic vincula rupta priora.

III. Quæritur secundo; Si infidelis nollet ad fidem converti, vellet tamen cum conjugem fidelem habitare pacifice, & sine injuria Creatoris, Num possit fidelem aut cum alio matrimonium contrahere, aut saltem divertere quoad torum?

Respondeo, multos apud Sanch. lib. 7. disput. 73. docere; primis sex seculis nascentis Ecclesiae, quando multi infideles ad fidem convertebantur, consilium fuisse, fidelem conjugem permanere cum infideli, quamdiu erat spes conversionis; liberum tamen fuisse discedere solum quoad torum, non quoad vinculum; Deinde vero, quia raro admodum Infideles convertuntur, teneri fidelem discedere quoad torum, si Infidelis ab Episcopo mon-

nitus nolit statim converti, ex Conc. Tolet., nisi magnum scandalum ex subito discessu oriatur; sicut nunc oriretur in India, Japonia, &c. si cogerebantur conjuges fideles statim separari ab Infidelibus: Alii tamen cum Sot. apud Con. docent, in tali casu licitum esse conjugi fideli discedere ab infideli, etiam quoad vinculum, atque adeo posse cum alio matrimonium contrahere: Prior tamen sententia videtur probabilior, & conformior locutioni Apostoli.

IV. Ubi notandum, quod in tali casu filii istorum conjugum, si careant usu rationis, sequi debent conjugem fidelem; si vero habeant usum rationis, relinquendi sunt in propria libertate; si demum dubitetur, an habeant usum rationis, præsumendum est in favorem fidei, quod non habeant, atque adeo sequi debeant conjugem fidelem.

ARTICULUS X.

De reliquis Impedimentis dirimentibus, præsertim Publicæ Honestatis, & Impotentia.

- I. Excommunicantur Domini temporales, & Magistratus, qui directe, vel indirecte cogunt alios, ne libere matrimonium contrahant.
- II. Etiam inter Infideles illicita est Polygamia; Qui autem plures uxores habet, si ad fidem convertatur, primam dumtaxat retinere debet, si velit hæc ad fidem converti; Quod si nolit, non tenetur ille alias ducere, quamvis vellent converti.
- III. Ut possit aliquis ad secundas nuptias transire, non sufficit probabilitas, sed requiritur moralis certitudo de morte prioris conjugis.
- IV. Sponsalia invalida non parviunt impedimentum publicæ honestatis, etiam si sint invalida ex defectu con-

sensus; secus vero matrimonium ratum.

- V. Quid sit Impotentia? Et quotuplex?
- VI. Num impotentia perpetua dirimat matrimonium in ordine ad castitatem, ac socialiter vivendum?
- VII. Quid si dubitetur, Num impotentia antecesserit matrimonium, an subsequuta fuerit?
- VIII. Et quid si dubitetur, num sit perpetua, an temporalis?
- IX. Num senes capulares valide matrimonium contrahant? Quid de Eunuchis, de Maleficiato, ac de Hermaphrodito?
- X. Ætas ad matrimonium requisita quamnam sit?

I. **V**Is, seu metus fert impedimentum dirimens matrimonium; de eo tamen abunde diximus, cum de consensu coacto, quæst. 4. art. 2. Hic dumtaxat addimus, a Trident. sess. 24. cap. 9. excommunicari Dominos temporales, & magistratus, qui quovis modo directe, vel indirecte subditos, vel alios cogunt, quominus libere matrimonium contrahant.

De impedimento Ordinis egimus art. 4. hujus quæst., postquam egimus de impedimento Voti.

II. Progredimur itaque ad impedimentum ligaminis, quo nomine intelligitur prioris conjugii etiam rati vinculum, quo durante sequens matrimonium etiam consummatum dirimitur jure non solum Ecclesiastico, sed etiam naturali, & divino; Nam res uni tradita non potest amplius alteri tradi; & Matth. 19. dicitur: *Quicumque dimiserit uxorem suam, & aliam duxerit, mæchatur.* In lege veteri dispensavit Deus in pluralitate uxorum; hæc tamen dispensatio a Christo Domino fuit revocata; Cum autem omnes homines, etiam infideles, Christo Domino subjiciantur, sequitur, quod etiam inter infideles illicita nunc sit Polygamia;

mia; ut diximus quæst. 3. art. 3. Quare si Titius infidelis plures uxores duxerit, & deinde convertatur ad fidem, solum cum prima tenetur permanere, si illa sine injuria Creatoris voluerit cohabitare; Secus vero neque cum illa tenetur permanere, neque cum aliis, etiamsi alia ad fidem convertantur; quia revera non sunt uxores; unde posset aut cum earum aliqua, aut cum alia matrimonium contrahere.

III. Quæritur nunc; Quanta certitudo de morte conjugis requiratur, ut possit quis licite cum alio matrimonium contrahere?

Respondeo, non satis esse probabilitatem de illius morte, sed requiri certitudinem moralem, quæ habetur vel per certum nuncium, vel per testes; aliter contrahens exponit se periculo adulterii.

Sequitur hinc primo, quod testimonium unius testis non sit sufficiens; tum quia in *lege jurisjurandi, Cod. de Testibus* dicitur: *Vox unius Vox nullius*; tum etiam quia unus testis non dicitur esse nuncius certus: Excipe tamen, quando testis esset valde gravis, & alia probationes haberi non possent, & verosimile esset, quod asseritur.

Sequitur secundo, nec sufficere solam famam de tali morte; tum quia sola fama æquivaleret uni testi; tum etiam quia fama sæpe oritur ab auctore incerto, & plerumque fallaci: Satis tamen esset fama, si aliis administris juvaretur, ita ut moraliter certam probationem faceret; quod ad Judicem spectat examinare.

IV. Circa impedimentum Publicæ honestatis abundè diximus art. 7. quæst. 1. de Sponsal. Hic solum adverto, dubium esse, An matrimonium ratum invalidum, sed non ex defectu consensus, inducat hoc impedimentum? Negat Navar., & Sà; quia Trident.

sess. 24. cap. 3. expresse docet, impedimentum hoc non oriri ex Sponsalibus *quacumque ratione invalidis*; ergo neque ex matrimonio rato invalido; cum eadem videatur ratio in utroque casu. Sed communius cum Bonac. quæst. 3. punct. 11. affirmant. Ratio est, quia quamvis jure antiquo tam Sponsalia, quam matrimonium ratum parerent hoc impedimentum, etiamsi essent invalida, dummodo non invalida ex defectu consensus; tamen jure novo Tridentini solum decernitur, quod Sponsalia, quacumque ratione invalida, hoc impedimentum non pariant; ergo circa matrimonium ratum remanet fixum jus antiquum, quod scilicet pariat impedimentum, etiamsi sit invalidum, dummodo non ex defectu consensus.

V. Agendum superest de Impedimento Impotentia; Circa quam dicemus, quæ honeste tantum exponi possunt; reliqua fuscè reperiantur apud Sanch., qui lib. 7. hanc materiam viginti septem disputationibus completitur.

Notandum itaque primo, Impotentes hic dici, qui non possunt habere talem copulam, ex qua fiat una caro ex duobus per utriusque seminis commixtionem, ex qua possit una caro prolis prodire; sive talis impotentia proveniat ex constitutione corporis, sive ex frigidityte, sive ex arctitudine foeminae, sive ex masculio.

Notandum secundo, Impotentiam hanc aliam dici perpetuam, aliam temporalem: Est perpetua, quæ nulla arte humana absque miraculo, vel masculio, vel absque periculo vitæ, aut gravis, & perpetui morbi removeri potest, ex *cap. Fraternalitatis, de Frigidis* apud Perez disp. 37. Est vero temporalis, quando naturaliter, vel consuetis Ecclesiæ remediis contra masculium, & sine ullo periculo auferri potest. Præterea impotentia hæc alia est

est naturalis, quæ a natura provenit, alia artificialis, videlicet ab arte dæmonis; Alia est absoluta, & respectu omnium, scilicet quam habent Eunuchi, & senes omnino exhausti, qui nulla arte medica juvari possunt ad copulam habendam; Alia demum est impotentia respectiva, puta relate ad talem fœminam arctam. His explicatis.

VI. Quæritur; Quenam impotentia dirimat matrimonium, & quo jure?

Respondeo, Impotentiam perpetuam dirimere matrimonium contrahendum; non vero contractum, si illi superveniat; Impotentiam vero temporalem matrimonium non dirimere. Ita communiter ex *cap. Fraternalis*, & ex *cap. Quod sedem, de Frigidis, & maleficiis*, contra nonnullos apud Dian part. 4. tract. 4. resol. 75., qui cum Pont., Medin., Veracru., & aliis docent, impotentiam perpetuam non dirimere matrimonia, quæ contrahuntur in ordine ad caste in societate vivendum, & sine ullo ordine ad copulam. Ratio communis doctrina est, quia nemo potest transferre in alterum dominium rei, quam nullo modo habet; ergo nemo potest contrahere matrimonium, & per illud transferre alteri jus mutuum ad usum corporis, si habeat perpetuam impotentiam ad copulam. Ex quo patet, tale impedimentum non solum jure Ecclesiastico, ex *cap. Quod sedem* citato, sed etiam jure naturæ matrimonium dirimere; ita ut qui habet impotentiam perpetuam absolutam, invalide contrahat cum quacumque; qui vero habet impotentiam perpetuam respectivam, vel ex causa naturali, vel ex maleficio, &c. invalide contrahat cum ea, relate ad quam habet talem impotentiam. Dixi deinde, quod si hæc impotentia superveniat matrimonio, illud non dissolvat; cum matrimonium ex Christi institutione sit indissolubile. Quare in tali casu conjuges pos-

sunt petere, ac reddere debitum, non secus ac senes, ut notat Perez disp. 37. sect. 10.

VII. Rogabis primo; Quid faciendum, si dubitetur, Num impotentia perpetua orta, verbi gratia, ex maleficio antecesserit matrimonium, an illud consecuta sit?

Respondeo, Sanch. lib. 7. disp. 103. cum aliis putare, præsumendum, quod maleficio fuerit factum post matrimonium; quia in dubio judicandum est in favorem matrimonii. Verum Bonac. quæst. 3. punct. 13. cum Rebel., Sa, & aliis censet, præsumendum esse, quod maleficio antecesserit matrimonium: Tunc enim solum in dubio judicandum est in favorem matrimonii, quando matrimonium fortiri potest suum effectum, videlicet proles procreationem, vel fugam fornicationis; At in casu nostro matrimonium fortiri nequit effectum suum; ergo in dubio non est judicandum in favorem matrimonii, sed in favorem libertatis. Si tamen dubium esset, an impotentia perpetua sit vera? in tali casu, quando adhibita diligentia remanet dubium, judicandum esset in favorem matrimonii, quod scilicet non sit vera impotentia; tum quia matrimonium stat in possessione; tum etiam quia quilibet præsumitur potens, donec probetur oppositum, eo quod potentia ad copulam sit naturalis.

VIII. Rogabis secundo; Quid faciendum, si dubitetur, num impotentia sit perpetua, an temporalis?

Respondeo, permitti conjugibus simul habitare, & experiri per triennium; quo elapso, si nequeant habere copulam, ex qua fiat una caro, judicandum, impotentiam illam esse perpetuam, & matrimonium fuisse invalidum; Unde uterque potest ad secundas nuptias transire, si cum alio conjuge talem impotentiam non habeat.

beat. Quod si successu temporis deprehendatur, impotentiam illam non fuisse veram, & Judicem errasse in illis separandis, iterum conjungendi fuit; eo quod primum matrimonium revera fuit validum, & consequenter secunda nuptiæ invalidæ. Eadem est ratio, si alter Sacros Ordines susceperit, aut professionem fecerit religiosam; tenetur enim ad conjugem redire, si matrimonium fuit consummatum; Si vero tantum fuit ratum, non tenetur redire post professionem, cum per illam matrimonium ratum dissolvatur.

Sequitur ex dictis primo, validum esse matrimonium contractum cum femina arcta; quia hoc non censetur esse impedimentum perpetuum, quod humana arte tolli non possit. Quare tenetur hujusmodi femina pati incisionem, etiam cum gravi dolore, quamvis non cum periculo vitæ, aut gravissimæ infirmitatis.

Sequitur secundo, validum esse matrimonium contractum cum femina, quæ feminare non potest; quia adhuc cum illa exerceri potest copula, ex qua fiat una caro prolis; eo quod semen femineum non censetur necessarium ad generationem, juxta sententiam communiorem. Ita Sanch. disp. 92. Henriq. Bonac.

IX. Sequitur tertio, validum esse matrimonium contractum inter steriles, quia inter istos intercedit vera copula apta ex natura sua ad generationem: Contra vero invalidum est matrimonium contractum cum senne omnino impotente ad habendam copulam; ut communiter docent cum Sanch. loc. cit., Bonac., & aliis: Quod tamen negat Henr. lib. 12. cap. 7. putans esse validum, eo quod senex semper retineat potentiam suam feminandi, quamvis per accidens ratione senectutis impediatur; nec probari potest, ejus potentiam esse im-

medicabiliter exhaustam; Unde Ecclesia nunquam ratione senectutis impedit matrimonia; & David 3. Regum 1. duxit Abisac adolescentulam Sunamitidem, solum ut ab illa in senectute calefieret.

Sequitur ultimo, invalidum esse matrimonium contractum cum Eunuchio utroque teste carente, seu cum Spadone, qui semen prolificum emitere non potest, juxta Bullam Sixti V. apud Dian. part. 4. tract. 4. resol. 71. Et eadem est ratio de maleficiis, si maleficii impedimentum sit perpetuum: Quando enim ex maleficio consurgit tanta frigiditas, quanta est frigiditas naturalis, ex qua provenit impotentia perpetua, tunc certe impotentia illa orta ex maleficio eodem modo dirimit matrimonium, ac frigiditas naturalis; Idque verum est, etiam si maleficio tolli possit per aliud maleficio; dummodo tolli non possit orationibus, & consuetis Ecclesiæ exorcismis: Et ratio est, quia quod licite tolli non potest, dicitur non posse simpliciter tolli. Hermaphroditum denique valide contrahunt juxta sexum prævalentem, non vero circa inferiorem. Quod si uterque sit æqualis, datur optio, ut eligant, quem malint, & illi semper stare debent, ut videre est apud Perez *supra* disp. 37. sect. 14. ubi docet, quod si vir, aut femina mutet sexum, matrimonium consummatum irritetur; matrimonium quippe debet esse inter unum, & unam. Et similiter si Sacerdos mutaret sexum, consecrare non posset, quamvis characterem retineret.

X. Præter hæc quatuordecim impedimenta iis versibus comprehensa, est pariter impedimentum dirimens defectus consensus, ut patet; necnon defectus ætatis requisitæ jure Ecclesiastico. In maribus enim requiritur ætatis decimus quartus completus, &

in sc̄eminis duodecimus, nisi malitia suppleat ætatem; hoc est nisi antecedenter sint doli capaces, & simul apti ad copulam iudicio prudentium.

ARTICULUS XI.

De Impedimentis impediētibz.

- I. Recensentur impedimenta impediētia.
- II. Tria duntaxat sunt in usu; Ecclesiæ vetitum, Sponsalia, Votum.
- III. Quid veniat nomine Interdicti? Quid nomine Temporis feriarum? Quid nomine Catechismi?
- IV. Ad quid tenetur, qui emisso voto, sive castitatis, sive religionis, matrimonium contrahit?
- V. Num sit licitum matrimonium habenti votum castitatis, si detur muina obligatio non petendi debitum?
- VI. Num habens votum castitatis possit aliquando petere debitum a conjugē?
- VII. Illicitum est contrahere matrimonium cum habente votum castitatis; nisi hic illud offerat.
- VIII. Habens votum castitatis nequit uxorem ducere ad sedandas urgentes tentationes.
- IX. Etiam Episcopus in impedimentis impediētibz dispensare potest, excepto Voto, & Sponsalibus.

I. **D**iximus, impedimenta impediētia (quæ scilicet impediunt licitam Sacramenti matrimonij susceptionem sub mortali, & sub pœna excommunicationis) esse hæc, quæ sequuntur.

Primum est Ecclesiæ vetitum; secundum tempus feriarum; Tertium Catechismus; Quartum Sponsalia cum alio contracta; Quintum votum simplex, sive castitatis, sive religionis, sive non nubendi; Sextum Crimen, videlicet primo Incestus cum con-

fanguinea conjugis in primo, vel secundo gradu, (qui impedit matrimonium cum quacumque persona, ut notat Perez) necnon incestus cum propria matre, seu filia; Secundo Raptus alienæ Sponsæ; Tertio Uxorididum; Quarto susceptio propriæ prolis in baptismo ad impediendam redditionem debiti; Quinto Presbyterididum; Sexto publica pœnitentia, quamdiu durat; Septimo matrimonium cum moniali. Præterea impedit matrimonium omisso proclamationum, & benedictionis; Necnon Claustrinitas, ubi non est receptum Trident. juxta ea, quæ diximus quæst. 4. art. 3.

II. Ex his impedimentis sublatum jam esse per non usum Criminis impedimentum, docent Sanch. lib. 7. disp. 17., Ledesma, Laym., & alii. Communiter enim obstricti talibus impedimentis solent matrimonium contrahere absque dispensatione, nec transgressores puniuntur. Unde docet Reginal. apud Bonac., quod si alicubi ea lex per non usum abrogata non esset, peccaret graviter, qui cum tali impedimento matrimonium contraheret. Præterea impedimentum Catechismi sublatum esse per Tridentinum, communiter Doctores docent. Quare tria remanent præcipua Impedimenta impediētia, nimirum Vota, Sponsalia, & Interdictum, seu prohibitio Ecclesiæ, quæ prohibet etiam nuptiarum solemnitates tempore feriarum, ut mox explicabimus.

III. Queritur nunc primo; Quid sit interdictum, seu Ecclesiæ vetitum, quatenus est impedimentum impediēns?

Respondeo, nomine Interdicti non venire hic censuram; quinimmo probabiliter tempore interdicti alicujus Civitatis potest etiam a persona specialiter interdicta matrimonium contrahi; quamvis benedictio solemnis nuptialis non nisi in solemnitatibus exceptis

ceptis fieri debeat: Quare nomine Interdicti venit hic prohibitio Episcopi, vel Parochi, aut alterius Ecclesiastici Iudicis interdicens alicui, ne matrimonium contrahat, donec aliqua causa, vel impedimentum examinetur.

Quaritur secundo; Quid veniat nomine Temporis feriarum?

Respondeo, intelligi, quod ab Ecclesia prohibeantur sub gravi solemnitates nuptiarum (videlicet benedictio nuptialis, solemnitas Sponsae in domum Sponsi traductio cum convivis, musica, &c.) a primo die Adventus usque in diem Epiphaniae, & a feria quarta Cinerum usque ad Octavam Paschae, ex Trident. sess. 24. cap. 10. Ubi notat Busemb., & Perez, non prohiberi his temporibus matrimonium contrahere, immo nec consummare; cum Tridentinum hortetur solum ad praemittendam consummationi matrimonii benedictionem nuptialem; sed tantum prohiberi solemnitates matrimoniorum. Docet quidem Bonac., petendam esse ab Ordinario licentiam contrahendi Sponsalia, & matrimonia sine solemnitate dictis temporibus: Verum Con., Perez, & alii id negant; quia nec Tridentinum, nec jus antiquum ea prohibet; cum in *cap. Cappellanus, de feriis* dicatur, posse omni tempore matrimonium celebrari, consuetudine Ecclesiae id attestante. Quod si alicubi esset consuetudo in contrarium, in iis locis petenda esset ab Ordinario licentia contrahendi matrimonia dictis temporibus, eo quod consuetudo, non vero Tridentinum in iis locis talem legem tulerit, ut idem Perez advertit.

Quaritur tertio; Quid sit Catechismus?

Respondeo; Idem sonat Catechismus, ac Instructio de rebus fidei; hoc autem nomine venit impedimentum, quod contrahitur ab eo, qui respondet pro infante, quando supplen-

tur in Ecclesia ceremonia post baptismum collatum in necessitate; Sicut enim Patrini baptismi contrahunt cognationem spiritualem, quae est impedimentum dirimens; ita Patrini Catechismi, seu qui respondent pro infantibus, quando interrogantur, An credant, an renuncient Diabolo, &c. contrahunt aliam cognationem spiritualem imperfectam, quae est impedimentum impediens. Verum hoc impedimentum sublatum est vel a Tridentino, ut docent Sanch., Filliac. Fagund., vel a consuetudine, ut docent Perez, Bonac., & alii.

IV. Quaritur quarto; Qui emissio voto castitatis, vel celibatus matrimonium illicite contrahit, ad quid tenetur?

Respondeo; si votum sit non contrahendi matrimonium, peccat quidem contrahendo illud, sed potest licite petere, ac reddere debitum; mortua tamen uxore, tenetur abstinere a nuptiis. Si vero votum sit Religionis, tenetur votum implere ante consummationem matrimonii; peccatque consummando, etiamsi reddat debitum; quia sic efficit sibi votum impossibile, ut servetur: Consummato tamen semel matrimonio, licite deinde petit, ac reddit debitum; quia votum, tanquam impossibile, manet suspensum, donec Uxor moriatur, aut adulteretur, aut consentiat, ut legitime maritus Religionem ingrediatur. Si demum votum sit castitatis, nunquam potest debitum petere ante dispensationem; potest tamen reddere, etiam prima vice; quia uxor habet ad id jus, nec maritus tenetur ad servandum votum castitatis ingredi Religionem; cum hoc sit medium nimis durum, ut constat ex Extravag. *Antiqua, Joannis 22. de Voto* apud Conink.

V. Notandum hic primo cum Perez, quod si quis habens votum castitatis contrahat matrimonium cum

nu-

mutua obligatione servandi castitatem, quin se exponat periculo violandi votum, non peccat contrahendo; sicut non peccavit B. Virgo; secus vero peccat.

VI. Notandum secundo cum Sanch. lib. 9. disp. 7., quod habens votum castitatis, (sicut etiam qui post matrimonium contraxit illicitam affinitatem cum Uxore) quamvis non possit petere debitum ante dispensationem, potest tamen nonnunquam insinuare se conjugii, & offerre se ad usum conjugalem, immo petere ab eo debitum; non tamen in gratiam sui, sed gratia complacendi conjugii, & ne reddat illi matrimonium grave, & onerosum; sicut esset, si semper alter petere cogeretur. Ratio est, quia hoc genus petendi est quodammodo reddere; cum in gratiam solius conjugis fiat.

VII. Quæritur quinto; An possit Berta licite matrimonium contrahere cum Titio habente aliquod ex dictis votis?

Respondeo cum Con. disp. 30. dub. 3., & Perez negative. Ratio est, quia res uni promissa potest quidem alteri valide tradi, sed illicite traditur; & si sponte offeratur, illicite acceptatur; Etenim acceptans per acceptationem usurpat sibi rem alteri obligatam, & illi eam subtrahit; unde indirecte injuriam infert illi, cui est obligata: Secus accidit, si Berta contrahat matrimonium cum Titio, cui prohibita sunt nuptiæ; quamvis enim peccet Titius offerendo matrimonium, non peccat tamen Berta illud acceptando: Sicuti non peccat, qui acceptat legata a Beneficiariis, quamvis isti mortifere peccent disponendo de proventibus Ecclesiasticis ad usus profanos, ut notat Less. Et ratio a priori est, quia Berta non tenetur impedire matrimonium, quod illicite offert Titius, nisi

Paris VII.

ex correctione fraterna, qua tenemur proximi peccatum impedire; hæc tamen non obligat cum magno incommodo; quale esset Bertæ, valde commodas nuptias rejicere.

VIII. Quæritur sexto; An habens votum castitatis possit aliquando licite matrimonium contrahere sine dispensatione; eo quod, verbi gratia, sentiat urgentes tentationes, & difficultates, quas si prævidisset, castitatem non vovisset?

Respondeo cum Con. disp. 30. dub. 3., Perez, & aliis communiter negative. Ratio est, quia vovens castitatem universim ea animi alacritate vovet, ut velit tentationes omnes superare, si occurrant; unde non potest præsumi prudenter, quod hunc casum excipiat: Sicuti qui vovet, verbi gratia, peregrinationem in pervigilio B. Virginis, non excusatur ab illa per hoc, quod dies sit pluvius; quamvis facilius id voverit, quod crederet, tempus esse serenum, aliter id forte non voturus. Adde, quod in manu voventis est, superare difficultates omnes in servanda continentia, vitando occasiones, & otium, & exercendo se in jejuniis, orationibus, & eleemosynis.

Verum quidem est, quod sicut diximus de promittente Sponsalia, ita quilibet promittens quodcumque, si ve homini, si ve Deo, censetur excipere illum casum, quem communiter omnes cordati, qui sunt ejus conditionis, prævisum omnino exciperent. Sed negatur, hujusmodi esse casum nostrum; siquidem cordati communiter non retrahuntur a Voto castitatis, quod concipiunt, per hoc, quod prævideant tentationes graves insurrecturas. Adde, quod, ut quis liberetur a promissione facta homini, non sufficit omnis talis difficultas de novo occurrens, quæ si fuisset prævisa, deterruisset a promittendo; sed requiritur talis difficultas, quam promissarius non

T

non

non potest tollere, & quæ prævisa communiter cordatum quemcumque, ut diximus, a promittendo averteret; atqui in casu nostro non solum non avertit cordatos a votenda castitate difficultas tentationum prævisa, sed etiam talis difficultas a Deo Promissario tolli potest; & de facto tollitur, si orationibus, & jejuniis illa ab eo petatur; ergo in casu nostro tenetur vovens adimplere votum, nec potest licite matrimonium sine dispensatione contrahere: Urgentes autem tentationes, ac difficultates insurgentes possunt quidem esse iusta causa petendi, & obtinendi a Pontifice dispensationem in voto; non possunt tamen esse causa iusta, ut voti obligatio tol-

latur.

IX. Quæritur ultimo; Quisnam possit in impedimentis impedientibus dispensare?

Respondeo, præter Pontificem, posse etiam Episcopum: Excipiuntur tantum non solum vota castitatis, & religionis, sed etiam impedimentum Sponsalium; quod pariter a solo Pontifice dispensari potest, ex cap. *Leiteris*, 2. de Sponsal. Et ratio est, quia cum per Sponsalia acquiratur ius Tertio, nullus, præter supremum Principem, potest tale ius auferre; & idcirco Doctores docent, non posse ab Episcopo relaxari iuramentum Tertio præstitum, ut notat Perez disp. 33. sect. 8., & Sanch. lib. 7. disp. 17.

Q U Æ S T I O VI.

De Dispensatione in Impedimentis matrimonii dirimentibus.

EXaminandum primo; Quisnam possit in iis dispensare? Secundo; Quisnam causa requiratur ad licitam dispensationem? Tertio; Quandoenam dispensatio est surreptitia, & nulla?

ARTICULUS I.

Quisnam possit in matrimonii impedimentis dispensare?

- I. Quid interest inter legis Dispensationem, Irritationem, Abrogationem, Derogationem, & Interpretationem?
- II. Privilegium a dispensatione, & a licentia, in quo differant?
- III. Dispensatio in lege Superioris est invalida, si fiat sine causa, sicut etiam interpretatio in lege Divina, puta in voto, aut iuramento, etiamsi fiat a Pontifice.
- IV. Dispensatio stricte est interpretanda; secus vero Privilegium; & Pote-

stas dispensandi universim; non tamen si talis potestas respiciat particulares personas.

V. In impedimentis iure divino dirimentibus Papa dispensare non potest; nisi ea dirimant iure naturali secundario, ut sunt votum, & Sponsalia, ac matrimonium verum.

VI. Num possit Pontifex dispensare, ut Sacrificium fiat sub una tantum specie? Num etiam quod Episcopus non resideat?

VII. Potest Pontifex dispensare in radice matrimonii, legitimando prolem relate ad effectus canonicos, non relate ad civiles.

VIII. Episcopus potest ex causa *urgens* *ijur.*